

The Programme is co-financed by the
European Union

Załącznik nr 2 do Uchwały Nr LXIII /397/14
Rady Miejskiej w Kętrzynie
z dnia 25 marca 2014 r.

Program rozwoju usług społecznych w mieście Kętrzyn

Miasto Kętrzyn
ul. Wojska Polskiego 11
11-400 Kętrzyn

Opracowanie:

Centrum Wspierania Rozwoju Gospodarczego i Społecznego im. K. Brzostowskiego

Project Consulting

Autorzy opracowania:

Dr Katarzyna Krot – kierownik

Dr Ewa Glińska

Norbert Brzostowski

Konsultacja naukowa: dr hab. Barbara Mazur

Kętrzyn 2014

Dofinansowano ze środków Programu Współpracy Transgranicznej Litwa - Polska - Rosja w ramach Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa (ENPI CBC) 2007 -2013

Spis treści

Wstęp	3
1. Analiza PEST	4
1.1 Czynniki otoczenia ekonomicznego	4
1.2 Czynniki otoczenia technologicznego	8
1.3 Czynniki otoczenia polityczno-prawnego	10
1.4 Czynniki otoczenia społecznego	12
2. Scenariusze zmian otoczenia.....	19
2.1 Scenariusz optymistyczny	21
2.2 Scenariusz pesymistyczny	22
2.3 Scenariusz najbardziej prawdopodobny	22
3. Scenariusze rozwoju usług społecznych na terenie miasta Kętrzyn	25
3.1 Wybór wariantu rozwoju usług społecznych.....	25
3.2 Alternatywne programy rozwoju usług społecznych	25
4. Programy operacyjne polityki społecznej w mieście Kętrzyn	28
4.1 Program operacyjny horyzontalny	28
4.2 Program operacyjny Osoby bezrobotne	40
4.3 Program operacyjny Dzieci i młodzież	42
4.4 Program operacyjny Rodzina	52
4.5 Program operacyjny Osoby starsze	56
4.6 Program operacyjny Osoby niepełnosprawne	60
4.7 Program operacyjny Osoby z uzależnieniami	63
4.8 Program operacyjny Osoby bezdomne.....	65
4.9 Program operacyjny Osoby bezradne.....	67
5. Zagrożenia i bariery realizacji programu rozwoju usług społecznych	69

Wstęp

Przedkładany dokument pt. „Program rozwoju usług społecznych w mieście Kętrzyn” powstał w ramach drugiego etapu prac i jest uszczegółowieniem misji i celów zawartych w „Koncepcji usług społecznych na rzecz integracji grup wrażliwych ze społecznością lokalną dla miasta Kętrzyn”. Dokument składa się z następujących elementów:

- analiza otoczenia metodą PEST (w tym otoczenia ekonomicznego, technologicznego, polityczno-prawnego i społecznego),
- scenariuszy zmian otoczenia (optymistycznego, pesymistycznego i najbardziej prawdopodobnego),
- scenariuszy rozwoju usług społecznych w mieście Kętrzyn,
- programów operacyjnych polityki społecznej w mieście Kętrzyn,
- identyfikacji barier i zagrożeń realizacji programu rozwoju usług społecznych.

Niniejszy dokument jest efektem prac zespołu ekspertów oraz zaangażowanych w rozwiązywanie problemów społecznych mieszkańców miasta Kętrzyn. „Program...” zawiera alternatywne scenariusze rozwoju usług społecznych ukazujące zróżnicowane możliwości realizacji tych usług uwarunkowane wpływem otoczenia. Bardzo ważną częścią opracowania są programy operacyjne ukierunkowane na osiem wyszczególnionych grup wrażliwych: osoby bezrobotne, dzieci i młodzież, rodzina, osoby starsze, osoby niepełnosprawne, osoby z uzależnieniami, osoby bezdomne i bezradne. Programy te zawierają konkretne zadania i projekty umożliwiające przezwyciężenie głównych problemów dotyczących osoby pozostające w trudnej sytuacji życiowej.

1. Analiza PEST

Uwarunkowania zewnętrzne krajowe oraz regionalne jako zewnętrzne czynniki rozwoju miasta Kętrzyn w obszarze usług społecznych opracowano metodą PEST. Jest to jedna z metod analizy strategicznej, która służy rozpoznaniu czynników otoczenia zewnętrznego w podziale na czynniki polityczne i prawne (Political), ekonomiczne i przyrodnicze (Economic), społeczne (Social) i technologiczne (Technological).

1.1 Czynniki otoczenia ekonomicznego

Tempo wzrostu PKB

W 2012 roku na polską gospodarkę negatywnie wpływała druga fala kryzysu ekonomicznego skutkując obniżeniem tempa wzrostu do 1,9%. Poziom PKB w Polsce w 2012 roku był jednak o 12,8% wyższy w stosunku do roku 2008, czyli w okresie zanim ujawniły się efekty kryzysu w większości krajów Unii Europejskiej¹.

Rok 2013 był drugim rokiem silnego spowolnienia wzrostu gospodarczego zarówno w strefie euro jak i w Polsce. Jednak w jego trakcie widać było wyraźną, choć stosunkowo powolną poprawę koniunktury. Dane kwartalne Głównego Urzędu Statystycznego informują, że po pięciu kwartałach spadku popytu krajowego w drugim półroczu 2013 r. miał miejsce niewielki wzrost tego popytu. Ważnymi elementami krajobrazu gospodarczego w 2013 roku mającymi obecnie stymulujący wpływ na popyt konsumpcyjny, był silny spadek stopy inflacji (do poniżej 1% w IV kwartale) oraz znaczny spadek stóp procentowych. Z kolei niski wzrost płac podtrzymuje konkurencyjność polskiej oferty eksportowej, co zaowocowało dużą poprawą salda handlowego oraz salda obrotów bieżących².

W 2014 r. wraz z poprawą koniunktury w UE można spodziewać się przyspieszenia realnego tempa wzrostu PKB w Polsce. Prognoza Komisji Europejskiej dla Polski wskazuje

---

¹ *Polska 2013 Raport o stanie gospodarki*, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa 2013 [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu <http://www.mg.gov.pl/files/upload/8436/RoG20130829.pdf> [Data wejścia 22.01.2014]

² S. Gomółka, *Polska gospodarka w 2013 r. i prognoza na 2014*, Business Centre Club, Warszawa 2013 [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu http://www.bcc.org.pl/uploads/media/2013.12.19_Polska_i_swiat_w_2013_r._oraz_prognoza_na_2014_r._glownego_ekonomisty_BCC.pdf [Data wejścia 22.01.2014].

na znaczący wzrost dynamiki PKB, z poziomu 1,3% w 2013 r. do 2,5% w roku 2014. W kolejnym 2015 r. prognozowane jest przyspieszenie realnego wzrostu do 2,9%. Prognoza Międzynarodowego Funduszu Walutowego dla Polski jest podobnie stosunkowo ostrożna: 2,4% wzrostu w roku 2014 i 2,6% w 2015 r.³.

Poziom zamożności mieszkańców w województwie warmińsko-mazurskim

Najsilniejsze oddziaływanie na warunki życia ludności należy przypisać dochodom jakim dysponują gospodarstwa domowe. Wpływają one zarówno na status materialny, poczucie stabilizacji, jak i bezpieczeństwo ekonomiczne ludności. Badania poziomu zamożności są zazwyczaj mierzone za pomocą mierników tj. poziom wynagrodzeń z tytułu pracy, wysokość emerytur i rent, dochody i wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych, jak również wyposażenie gospodarstw domowych w przedmioty trwałego użytkowania, czy przeciętne spożycie artykułów żywnościowych w gospodarstwach domowych⁴. Województwo warmińsko-mazurskie podobnie jak pozostałe województwa Polski Wschodniej, cechuje niski poziom zamożności mieszkańców.

Według danych statystycznych wysokość przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w 2012 r. w województwie warmińsko-mazurskim wyniosła 2 996 zł, było to o 10,1% więcej niż w 2010 r. Średnie wynagrodzenie w województwie było jednak niższe o 15,1% od przeciętnego w Polsce, co uplasowało warmińsko-mazurskie na ostatnim miejscu w kraju. Zaś biorąc pod uwagę zróżnicowanie przeciętnego poziomu wynagrodzenia brutto w powiatach warmińsko-mazurskiego w 2012 r. najwyższą średnią płacę otrzymywali zatrudnieni w Olsztynie (wynosiła ona 3 649 zł i była wyższa o 15,8% od średniej w województwie). Przeciętne zarobki wyższe od średniej w województwie odnotowano także w Elblągu (3 363 zł) oraz w powiatach olsztyńskim i szczycieńskim. Natomiast w pozostałych powiatach płace kształtowały się już poniżej średniej wojewódzkiej, przy czym najniższe przeciętne wynagrodzenie, tj. 2 699 zł odnotowano w powiecie gołdapskim⁵. Z kolei przeciętny miesięczny dochód rozporządzany na jedną osobę w gospodarstwie domowym w 2012 r. wyniósł 1109,95 zł⁶.

---

³ Tamże.

⁴ *Warunki życia ludności w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2010-2012*, Urząd Statystyczny w Olsztynie, Olsztyn 2013 [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/olsz/ASSETS_Warunki_zycia.pdf [Data wejścia 22.01.2014].

⁵ Tamże.

⁶ *Rocznik Statystyczny Województwa Warmińsko-Mazurskiego 2013*, Urząd Statystyczny w Olsztynie, Olsztyn 2013 [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/olsz/ASSETS_Rocznik_2013_pl.pdf [Data wejścia 22.01.2014].

Sytuacja na rynku pracy

W 2014 r. wzrost PKB zarówno w Polsce, jak i w całej Unii Europejskiej przełoży się na większą produkcję, ożywienie inwestycji prywatnych, a w raz z nią na utrzymanie lub utworzenie nowych miejsc pracy oraz lekki wzrost zatrudnienia. Od 1 stycznia 2014 wzrosła też płaca minimalna⁷. W roku 2014 wszystkie instytucje zgodnie prognozują poprawę dynamiki wzrostu gospodarczego⁸. Nie ulega wątpliwości, że wraz z gospodarką odżywa także rynek pracy.

Zgodnie z danymi na temat stopy bezrobocia rejestrowanego, zawartymi w prognozie Ministerstwa Finansów, wskaźnik ten osiągnął w 2013 roku wartość 13,8% (wzrost o 0,4 p.p. w porównaniu do roku poprzedniego). W 2014 roku stopa bezrobocia rejestrowanego ma zgodnie z przewidywaniem tej instytucji, pozostać na niezmiennym poziomie (13,8%), z kolei według analizy Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową, stopa bezrobocia w 2013 roku była nieco wyższa tj. 13,9%, ale zgodnie z prognozą spadnie do 13,1% w 2014 roku. W 2012 roku zgodnie z danymi Komisji Europejskiej dynamika zatrudnienia wyniosła 0,2%. Z kolei w 2014 roku OECD prognozuje wzrost zatrudnienia o 0,2%, a KE o 0,1%. NBP przewiduje natomiast spadek aż o 0,4%. Uwzględniając powyższe wartości, wysoce prawdopodobne wydaje się być, że w 2014 roku liczba pracujących będzie zbliżona do tej z 2013 roku. Zatrudnienie w 2014 roku pozostanie zatem albo na tym samym poziomie, co w 2013 roku, albo nieco wzrośnie, prawdopodobnie jednak nie przekroczy wartości z 2012 roku. Natomiast analizy dotyczące dynamiki wydajności pracy oraz kosztów pracy dają już powód do większego optymizmu. Predykcje dotyczące dynamiki wydajności i kosztów pracy wskazują na pozytywną tendencję na tym rynku, choć jej efekty przypuszczalnie ujawnią się dopiero w dłuższej perspektywie. W związku z powyższym należy stwierdzić, że choć na wyraźną poprawę na rynku pracy będzie trzeba jeszcze poczekać, to 2014 rok będzie nieco lepszy niż rok poprzedni⁹.

Atrakcyjność inwestycyjna powiatu i regionu (w województwie warmińsko-mazurskim)

Atrakcyjność inwestycyjną należy rozumieć jako zdolność skłonienia do inwestycji, poprzez oferowanie kombinacji korzyści lokalizacji możliwych do osiągnięcia w trakcie prowadzenia działalności gospodarczej. Regiony oferujące optymalną kombinację

---

⁷ <http://www.egospodarka.pl/103746,Rynek-pracy-2014-plusy-i-minusy,1,39,1.html> [Data wejścia 22.01.2014].

⁸ <http://www.akcjonariatobywatelski.pl/pl/centrum-edukacyjne/gospodarka/983,Prognozy-wzrostu-PKB-dla-Polski-nadchodzi-ozywienie-gospodarcze.html> [Data wejścia 22.01.2014].

⁹ http://www.rynekpracy.pl/artukul.php/typ.1/kategoria_glowna.28/wpis.748 [Data wejścia 22.01.2014].

czynników lokalizacji stwarzają najlepsze warunki do funkcjonowania przedsiębiorstw, czym przyciągają zewnętrznych inwestorów¹⁰. Jest to zatem zdolność do skłonienia inwestorów do wyboru danego miejsca celem ulokowania inwestycji.

Województwo warmińsko-mazurskie jest zaliczane do grupy pięciu regionów o niskiej atrakcyjności inwestycyjnej (pozostałe to podkarpackie, świętokrzyskie, lubelskie i podlaskie). Ich pozycja jest wynikiem długofalowych procesów społeczno-gospodarczych. Mimo postępów w rozbudowie infrastruktury o znaczeniu krajowym, obszary te nadal cechują się niską dostępnością transportową na tle pozostałych regionów Polski. Niska atrakcyjność inwestycyjna jest związana z mniejszymi niż w innych województwach, szansami na przyciągnięcie dużych inwestorów. Można je zwiększyć poprzez wzmacnianie atutów tych regionów oraz poszukiwanie inwestorów niekoniecznie dużych, ale mogących je efektywnie wykorzystać¹¹.

O niskiej ogólnej atrakcyjności inwestycyjnej województwa warmińsko-mazurskiego świadczy przyznanie województwu klasy E (wg wskaźnika potencjalnej atrakcyjności inwestycyjnej PAI 2_GN). Natomiast korzystnie należy ocenić atrakcyjność inwestycyjną województwa dla projektów turystycznych (ocena C wskaźnika zarówno w wersji rozbudowanej (PAI2_I), jak i uproszczonej wersji wskaźnika potencjalnej atrakcyjności inwestycyjnej (PAI1_I)). Należy podkreślić, że województwo warmińsko-mazurskie to obszar utożsamiany głównie z potencjałem turystycznym, być może z tego względu jest on często pomijany przez inwestorów. Region można wyróżnić, jako korzystne miejsce inwestycji w handel i naprawy o tradycyjnym charakterze. Do najbardziej atrakcyjnych powiatów województwa warmińsko-mazurskiego należy zaliczyć Elbląg i Olsztyn¹².

Nieuzasadniona nadkonsumpcja świadczeń społecznych

Ubezpieczenia społeczne i zbyt niskie bariery dostępu do świadczeń społecznych (w tym usług medycznych) sprawiają, że pojawia się zjawisko pokusy nadużyć, czyli nieuzasadnionej nadkonsumpcji świadczeń społecznych. Pojawia się ono wówczas, kiedy świadczeniobiorca nie jest w pełni kontrolowany, tzn. kiedy świadczeniodawca nie jest w stanie ocenić działań świadczeniobiorcy. Pokusa nadużyć jest efektem społecznej

---

¹⁰ *Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2013*, [red.] M. Nowicki, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Gdańsk 2013 [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu <http://www.ibngr.pl/Media/Files/Atrakcyjnoscinwestycyjna-wojewodztw-i-podregionow-Polski-2013> [Data wejścia 22.01.2014].

¹¹ Tamże.

¹² H. Godlewska-Majkowska, A. Komor, P. Zarębski, M. Typa, *Atrakcyjność inwestycyjna regionów 2013 Województwo warmińsko-mazurskie*, Centrum Analiz Regionalnych i Lokalnych, Warszawa 2013 [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu <http://www.paiz.gov.pl/publikacje/wojewodztwa> [Data wejścia 22.01.2014].

solidarności i funkcjonowania w systemie ubezpieczeń społecznych i polega na generowaniu nadmiernego popytu na świadczenia. Ich nieuzasadniona realizacja może prowadzić, szczególnie w systemach z ograniczoną ilością środków finansowych, do braku możliwości udzielenia świadczenia innej osobie, która rzeczywiście takiego świadczenia potrzebuje¹³. Pierwszy rodzaj pokusy nadużyć polega na zaniechaniu wywołujących negatywne następstwa. Potencjalny świadczeniobiorca, który zdaje sobie sprawę z gwarancji dostępu i korzystania ze świadczeń nie wybiera zachowań profilaktycznych i ochronnych przed np.: ubóstwem, zachorowaniem. Pomimo posiadanej wiedzy o możliwości wystąpienia negatywnych następstw podejmowanych zachowań czuje się emocjonalnie zwolniony od ich unikania. Drugi rodzaj występuje w chwili powstania zapotrzebowania na świadczenie. Bezpłatność świadczenia w chwili korzystania, lub jego wyraźnie zredukowana cena, staje się czynnikiem stymulującym konsumpcję.¹⁴ Mimo znaczących kosztów dla całego systemu świadczeń społecznych, istnieją liczne trudności w oszacowaniu skali tego zjawiska.

1.2 Czynniki otoczenia technologicznego

Tempo rozwoju technologicznego

Postęp techniczny w ostatnich dziesięcioleciach nabiera niespotykanego dotychczas w historii rozwoju cywilizacji tempa. To co do niedawno wydawało się science fiction dzisiaj staje się normalnością. Rozwój technologii może przekładać się również na komfort życia, bezpieczeństwo osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, reprezentantów grup wrażliwych społecznie. Już dzisiaj standardem w edukacji i porozumiewaniu się są: udźwiękowione komputery, syntezytory mowy, monitory brajlowskie, interfejsy sterowane ruchem głowy, oczu lub ust, interfejsy sterowane elektrycznymi sygnałami z mięśni, nagrania binauralne i szereg innych technologii asystujących. Coraz bardziej realne staje się wykorzystanie w podnoszeniu komfortu życia takich rozwiązań jak: hologramy (komunikacja, asystent domowy), urządzenia do monitoringu funkcji życiowych - wewnętrzne czujniki (badania krwi, monitoring ciśnienia, inne), terapie poprzez indukowanie snów, inteligentne domy i budynki ułatwiające życie, półautomatyczne lub w pełni automatyczne auta. Przyszłość wydaje się jeszcze bardziej interesująca: chipy (koszulki, plasterki) wykrywające choroby cywilizacyjne, raka, zaburzenia snu, depresje, agresję, roboty asystujące (sprzątające, skomputeryzowane łóżka, wózki, lodówki i inne

---

¹³ W. Misiński, *Modelowanie systemu powszechnych ubezpieczeń zdrowotnych w Polsce*, Wyd. Akademii Ekonomicznej im. O. Langego we Wrocławiu, Wrocław 2007, s. ???

¹⁴ W. Włodarczyk, *Ubezpieczenia zdrowotne: twarze moralnego hazardu*, *Gazeta Ubezpieczeniowa*, tryb dostępu: http://www.gu.com.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=8494&catid=127

urządzenia domowe), profesjonalne leczenie, terapie na odległość (wirtualni motywatorzy – awatary, lekarz – awatar), inne możliwości.^{15,16}

Rozwój technologii daje zatem olbrzymie możliwości, niestety niesie także zagrożenia związane z tzw. uzależnieniami technologicznymi, które mogą skutkować utratą biologicznej tożsamości na rzecz tożsamości cyfrowej.^{17,18}

Rozwój nowoczesnych technologii ICT

Poziom rozwoju infrastruktury technologii informacyjnych i telekomunikacyjnych, dostęp do niej i stopień jej wykorzystania odzwierciedla poziom rozwoju gospodarczego oraz społecznego na danym obszarze.¹⁹

Dostęp do infrastruktury ICT może być jednym z głównych elementów walki z wykluczeniem społecznym, umożliwia bowiem: pracę na odległość, nowe formy zarobkowania (e-biznes), dostęp do informacji, szybkie i zintegrowane porozumiewanie się pomiędzy instytucjami realizującymi usługi społeczne, załatwianie wielu codziennych spraw i komunikowanie potrzeb oraz zagrożeń przez osoby pochodzące z grup wrażliwych społecznie, rozwój portali społecznościowych. ICT ułatwiają organizację pracy i czasu wolnego, ułatwiają dostęp do kultury i wartości.

Technologie informacyjne i komunikacyjne umożliwiają powiązanie elementów życia człowieka z bazami danych i serwisami internetowymi, co daje nowe możliwości interakcji ludzi, może włączać ludzi w procesy współpracy, współtworzenia miasta, współdecydowania, angażowania mieszkańców w ankiety, dyskusje.²⁰

Rozwój technologii ICT niesie jednak także poważne zagrożenia związane głównie z atomizacją jednostki i rozwojem przestępczości poprzez Internet.

Poziom dostępu do nowoczesnych technologii ICT w regionie warmińsko-mazurskim i Kętrzynie nie jest wysoki na tle państw europejskich²¹. Należy oczekiwać, że w przyszłości, w wyniku naturalnego rozwoju gospodarczego, zmniejszania się kosztów instalacji ICT

---

¹⁵ www.eureknews.pl [data wejścia: 25.01.2013].

¹⁶ www.antyweb.pl/fantazje-czy-technologia-przyszlosci [data wejścia: 25.01.2013].

¹⁷ N. Carr, *Płytki umysł. Jak Internet wpływa na nasz mózg*, Wyd. Helion, 2012,

¹⁸ www.forsal.pl/artykuly/706841,kleiber-czlowiek-przyszlosci-plytki-umysl-i-uzaleznienie-od-technologii.html [data wejścia: 25.01.2013].

¹⁹ Science, Technology and Industry: Scoreboard, OECD 2005.

²⁰ M. Stangel, *Odnowa miast w społeczeństwie informacyjnym. Technologie informacyjne i komunikacyjne w procesach rewitalizacji*, Politechnika Śląska, Gliwice 2008;

²¹ Baza Danych Lokalnych, GUS, 2014.

oraz dużych środków i zaplanowanych już inwestycji infrastrukturalnych, poziom dostępu do tych technologii ulegnie istotnej poprawie.

Rozwój technologii medycznych

Rozwój technologii medycznych, podobnie jak ogólne tempo rozwoju technicznego jest coraz szybsze. W związku z ogólnym poziomem dobrobytu w krajach rozwiniętych, coraz większą rolę odgrywa dbałość o zdrowie, rośnie długość ludzkiego życia, a społeczeństwa starzeją się. Sprawia to, że nasilenie innowacji w technologiach medycznych jest bardzo duże. Przykładami typowych trendów w technologii medycznej są: miniaturyzacja urządzeń, rozwój miniinwazyjnych lub bezinwazyjnych metod leczenia, w tym chorób cywilizacyjnych, rozwój nowych materiałów, w tym nanomateriałów, szybki rozwój bioelektromechaniki i bioinformatyki. Opisane trendy umożliwiają coraz szersze wykorzystanie transplantologii, sztucznych narządów, technologii temeledycznych, robotów i mikrorobotów w medycynie. Poza urządzeniami i nowymi materiałami występuje także silny trend w zakresie odkrywania nowych leków, w tym na choroby cywilizacyjne, jako jedno z najpoważniejszych zagrożeń we współczesnym świecie. Wymusza to wysokiej jakości świadczenia specjalistyczne. Można spodziewać się w przyszłości dalszego postępu w w/w dziedzinach. Niewątpliwie rozwój technologii medycznych przyczynia się do ograniczania dyskomfortu życia starzejących się społeczeństw, niepełnosprawnych i ludzi dotkniętych różnymi chorobami.

1.3 Czynniki otoczenia polityczno-prawnego

Poziom dostosowania prawodawstwa krajowego do wyzwań społecznych

W polskim prawie aspekty związane ze wspieraniem grup zagrożonych wykluczeniem społecznym są dość szeroko uregulowane w licznych ustawach: ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362, z późn. zm.), ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721, z późn. zm.), ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2012 r. Nr 0, poz. 1356, z późn. zm.), ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2005 r. Nr 179, poz. 1485, z późn. zm.), ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2011 r. Nr 43, poz. 225), ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2010 r. Nr 234, poz. 1536), ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493, z późn. zm.), ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o

świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2013 r. poz. 1456), ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2013 r. poz. 675), ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 94, poz. 651, z późn. zm.) i inne.

Ustawodawstwo krajowe odzwierciedla strategiczne podejście do omawianej problematyki w dokumentach ogólnych jak: Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020, Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego (SRKL), Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (SRKS) oraz sektorowych, np.: Program Wspierający Powrót Osób Bezdomnych do Społeczności, Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Narodowy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i innych.

Zmiany w przepisach prawa krajowego dotyczą coraz większego udziału władz szczebla regionalnego i lokalnego w rozwiązywaniu problemów społecznych, nie zawsze idą jednak za obowiązkami, stosowne instrumenty finansowe. Z tendencji wynikających ze zmian prawnych wynika, że coraz większy nacisk położony będzie w przyszłości na walkę z wykluczeniem społecznym poprzez aktywizację zawodową i hobbystyczną, tworzenie i wspieranie rozwoju ekonomii społecznej, tworzenie większych zachęt do radzenia sobie z problemami samodzielnie. Główny kierunek upatrywać można w szeroko rozumianej aktywizacji zawodowej. Zmiany w przepisach prawa idą także w kierunku coraz większej ochrony dzieci i młodzieży oraz ograniczania skutków wykluczenia społecznego dla tej grupy.

Środki finansowe na walkę z wykluczeniem społecznym

W najbliższych latach ze względu na zapisy strategicznych dokumentów unijnych, dotyczących programowania polityki rozwoju w okresie 2014-2020 należy liczyć się z niespotykanymi dotąd strumieniami pieniędzy przeznaczonymi na walkę z wykluczeniem społecznym.

Jednym z podstawowych priorytetów dokumentu Strategia Europa 2020 jest rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną, a ważnymi celami walka z ubóstwem i wzrost zatrudniania. Przekłada to się na priorytety inwestycyjne UE w okresie 2014-2020, w których zaplanowano duże środki zarówno na inwestycje w zakresie rewitalizacji społecznej i gospodarczej, walkę z wykluczeniem społecznym, ubóstwem oraz na programy i projekty nieinwestycyjne o podobnych celach.

Rozwój partnerstwa publiczno-prywatnego

Partnerstwo publiczno-prywatne (PPP), czyli współpracę pomiędzy jednostkami administracji publicznej (samorządowej i centralnej) a podmiotami prywatnymi w sferze usług publicznych reguluje ustawa z dnia 19 grudnia 2008 r. o partnerstwie publiczno-prywatnym (Dz. U. z 2009 r. Nr 19, poz. 100 z późn. zm.). Zgodnie z jej brzmieniem przedmiotem PPP jest wspólna realizacja przedsięwzięcia oparta na podziale zadań i ryzyk pomiędzy podmiotem publicznym i partnerem prywatnym. Liczba przedsięwzięć zrealizowanych w kraju w formule PPP jest istotnie niższa w porównaniu z innymi krajami UE. W latach 2009-2011 zrealizowana tylko ok. 100 projektów w całym kraju. Rozwój tej formy partnerstwa stwarza duże możliwości realizacji szeregu usług społecznych w sposób efektywny ekonomicznie i istotnie tańszy z punktu widzenia samorządów. W formule PPP można bowiem z powodzeniem realizować przedsięwzięcia dotyczące:

- działalności charytatywnej i pomocy społecznej,
- działań na rzecz osób niepełnosprawnych,
- ochrony zdrowia,
- rozwoju przedsiębiorczości,
- nauki, edukacji, oświaty i wychowania,
- wypoczynku dzieci i młodzieży,
- kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i tradycji,
- kultury fizycznej i sportu, rekreacji,
- budownictwa socjalnego, chronionego,
- i inne.

Ze względu na niejasne przepisy krajowe dotyczące formuły PPP oraz dużą ostrożność samorządów w podejmowaniu takich działań należy oczekiwać umiarkowanego zainteresowania formułą PPP w najbliższych latach.²²

1.4 Czynniki otoczenia społecznego

Długość życia

Istnieje wyraźne powiązanie między wzrostem długości życia a ogólnym rozwojem gospodarczym państwa. W ostatnich latach pod wpływem poprawy warunków i jakości

---

²² *Partnerstwo publiczno-prywatne w Polsce w latach 2009 – 2011*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, maj 2012.

życia oraz pracy, a także poprawy kondycji zdrowotnej Polaków realizowanej przez prozdrowotny styl życia obserwuje się wydłużanie średniej długości życia. Z drugiej strony szereg korzyści wynikających z rozwoju nowych technologii medycznych i nowoczesnych metod diagnostycznych oraz zwiększenie dostępności do lekarzy specjalistów i usług medycznych, ma swoje odzwierciedlenie w trwającym już od dwudziestu lat spadku natężenia zgonów, a tym samym wydłużaniu przeciętnego trwania życia²³. Należy zauważyć, iż zmiany w strukturze wiekowej są wynikiem głównie zmian w otoczeniu zewnętrznym.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2012 roku w Polsce mężczyźni żyli przeciętnie 72,7 lat, natomiast kobiety – 81,0. W stosunku do 1990 roku mężczyźni żyją dłużej o 6,5 lat, natomiast kobiety o 5,8, zaś w porównaniu do 2000 r. – 3 lata dłużej bez względu na płeć. W Polsce, podobnie jak w innych krajach, występuje nadumieralność mężczyzn, ale skala tego zjawiska jest wysoka. Osoby, które rodzą się teraz, będą średnio żyły o kilka lat dłużej, z uwagi na obserwowany proces poprawy stanu zdrowia ludności²⁴. Według prognozy demograficznej GUS do 2035 r. przeciętne trwanie życia wzrośnie odpowiednio o około 8 lat dla mężczyzn i około 3 lat dla kobiet²⁵.

Wzrost długości życia obserwowany na całym świecie powoduje nie tylko nowe problemy, ale też zapotrzebowanie na świadczenia w zakresie ochrony zdrowia, polityki socjalnej oraz pomocy społecznej (systematyczny wzrost zapotrzebowania na usługi opiekuńcze)²⁶. Wydłużenie życia powoduje jednak często funkcjonowanie osób starszych w ograniczonej lub utraconej całkowicie sprawności i samodzielności, czemu towarzyszy zapotrzebowanie na pomoc ze strony innych.

Zachorowalność na choroby cywilizacyjne

Choroby cywilizacyjne nazywane także chorobami XXI wieku, to jeden z największych obecnie problemów zdrowotnych społeczeństw państw wysoko rozwiniętych i krajów szybko rozwijających się. Odnotowywany stały wzrost zachorowalności powoduje zwiększenie zainteresowania czynnikami ryzyka tych chorób. Decydujący wpływ na wzrost

---

²³ *Trwanie życia w 2012 roku*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2013 [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/LUD_trwanie_zycia_2012.pdf [Data wejścia 21.01.2014].

²⁴ Tamże.

²⁵ Uchwała Nr 137 Rady Ministrów z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie ustanowienia Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2012–2013 [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu <http://isap.sejm.gov.pl/Download?id=WMP20120000642&type=2> [Data wejścia 21.01.2014].

²⁶ P. Błędowski, *Polityka wobec osób starych – cele i zasady*, Studia BAS, Nr 2(30) 2012 [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu [http://orka.sejm.gov.pl/wydbas.nsf/0/364670F958F64A89C1257A37002ABD7E/\\$File/BAS_30.-10pdf.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/wydbas.nsf/0/364670F958F64A89C1257A37002ABD7E/$File/BAS_30.-10pdf.pdf) [Data wejścia 21.01.2014].

zachorowań na choroby cywilizacyjne stanowiących największe zagrożenie zdrowotne dla populacji Polski w perspektywie najbliższych lat, mają niezmiennie: nieustający postęp technologiczny oraz coraz bardziej odczuwalne dla zwykłego człowieka negatywne skutki zanieczyszczenia środowiska naturalnego. Czynniki sprzyjającymi rozwojowi chorób zaliczanych do grupy schorzeń o podłożu cywilizacyjnym (tj.: cukrzyca, nadwaga i otyłość, choroby układu krążenia, nowotwory) są: czynniki związane z nowoczesnym stylem życia, to znaczy z siedzącym trybem życia, całkowitym brakiem aktywności fizycznej lub ograniczeniem ćwiczeń do minimum, stosowaniem diety bogatej w produkty wysokotłuszczowe i zawierającej zbyt dużą ilość cukrów, palenie tytoniu, nadużywanie alkoholu, a także stres²⁷. Coraz więcej ludzi żyje obecnie w pośpiechu, w pogoni za czasem, co jest podłożem stanów nerwicowych.

Kluczową kwestią dotyczącą chorób cywilizacyjnych jest zatem wprowadzanie odpowiedniej profilaktyki i edukacji społeczeństwa w zakresie unikania czynników ryzyka, wykonywania systematycznych badań i odpowiednio szybkiego reagowania na pojawienie się niepokojących objawów choroby. Istotne będzie także prowadzenie badań naukowych pozwalających dogłębnie poznać nowe, niepokojące zjawiska wśród osób należących do grup ryzyka²⁸. Jednym z najważniejszych wyzwań przyszłości o charakterze strategicznym jest zatem profilaktyka i leczenie chorób cywilizacyjnych²⁹.

Liczba osób z dysfunkcjami psychicznymi i psychologicznymi

Zdrowie psychiczne jest obecnie jednym z ważniejszych aspektów zdrowia w pojęciu ogólnym. Dysfunkcje psychiczne to choroby powszechne i o uniwersalnym charakterze, dotyczą ludzi ze wszystkich krajów i społeczeństw, osób w różnym wieku, niezależnie od płci, czy statusu materialnego, mieszkających na terenach zurbanizowanych oraz wiejskich. Jednocześnie w obliczu rosnącej zapadalności na zaburzenia psychiczne i

---

²⁷ *Narodowy Program Przeciwdziałania Chorobom Cywilizacyjnym* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu http://www2.mz.gov.pl/wwwfiles/ma_struktura/docs/program_10062010.pdf [Data wejścia 21.01.2014]; <http://www2.mz.gov.pl/wwwmz/index?mr=m41&ms=946&ml=pl&mi=946&mx=0&ma=19944> [Data wejścia 21.01.2014].

²⁸ Tamże.

²⁹ *Strategiczny program badań naukowych i prac rozwojowych „Profilaktyka i leczenie chorób cywilizacyjnych” – STRATEGMED Projekt*, Narodowe Centrum Badań i Rozwoju, 2012 [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu http://www.ncbir.pl/gfx/ncbir/userfiles/_public/programy_strategiczne/strategmed/strategmed_wer_3g_eb_-km_1.pdf [Data wejścia 21.01.2014].

zaburzenia zachowania, obowiązkiem władz publicznych jest walka o fundamentalne zmiany w systemie psychiatrycznej opieki zdrowotnej³⁰.

Analiza wskaźników statystycznych wskazuje na rosnący popyt na świadczenia z zakresu zdrowia psychicznego. Ostatnia dekada przyniosła bowiem burzliwe zmiany w rejestrowanym rozpowszechnieniu zaburzeń psychicznych. W latach 1997-2009 liczba osób leczonych ambulatoryjnie zwiększyła się niemal dwukrotnie (tj. z ok 750 tysięcy do 1,4 miliona), zaś leczonych stacjonarnie – prawie o połowę. Oznacza to setki tysięcy dodatkowych pacjentów wymagających opieki psychiatrycznej i miliardy złotych na ich leczenie, czy rehabilitację³¹. W Polsce szacuje się obecnie, że liczba osób leczących się z powodu problemów zdrowia psychicznego oscyluje w okolicy 1,6 mln. Jednakże należy się spodziewać, iż faktyczna liczba osób cierpiących na różnego rodzaju zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania jest znacznie wyższa³². Najczęstszym rozpoznaniem leczonym w psychiatrycznej opiece ambulatoryjnej, dominującym wśród kobiet są zaburzenia nerwicowe, zaś u mężczyzn – zaburzenia spowodowane używaniem alkoholu³³. O pogarszającym się stanie zdrowia psychicznego społeczeństwa świadczy najwyższy w historii współczynnik samobójstw. Obserwowana gorsza kondycja psychiczna obywateli skutkuje negatywnym wpływem na klimat społeczno-polityczny, zmniejszeniem produktywności i innowacyjności, a także ograniczeniem możliwości rozwojowych samego kraju³⁴.

Rola funkcji opiekuńczej rodziny wobec osób starszych i niepełnosprawnych

Potencjał opiekuńczy rodziny można zdefiniować jako zdolność rodziny do świadczenia opieki osobom starszym, często niesamodzielnym i/lub niepełnosprawnym jej członkom. Obecnie z przyczyn demograficznych i społecznych zmniejsza się potencjał opiekuńczy rodziny. Jest to podyktowane faktem, iż rodziny stają się mniej liczne, kontakty w rodzinie

---

³⁰ *Informacja o realizacji działań wynikających z Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego w 2011 roku*, Warszawa 2013 [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu <http://www.psych.edu.pl/ptp/images/npozp%20raport%20min.%20za%202011.pdf> [Data wejścia 21.01.2014].

³¹ *Założenia Polityki Ludnościowej Polski 2013 Projekt*, Warszawa 2013 [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/bip/BIP_zalozenia_polityki_ludnosciowej_Polski_2013_projekt_luty_2013.pdf [Data wejścia 21.01.2014].

³² *Informacja o realizacji działań wynikających z Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego w 2011 roku*, op. cit.

³³ *Sytuacja Zdrowotna Ludności Polski*, [red.] B. Wojtyniak, P. Goryński, Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego-Państwowy Zakład Higieny, Warszawa 2008 [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu http://www.pzh.gov.pl/page/fileadmin/user_upload/PZH_Raport_2008.pdf [Data wejścia 21.01.2014].

³⁴ *Założenia Polityki Ludnościowej Polski 2013 Projekt*, op. cit.

są mniej intensywne, następuje osłabienie więzi krewniaczych, rozpadają się rodziny wielopokoleniowe, zanikają kręgi rodzinne. Niski poziom urodzeń w Polsce, niezapewniający prostej zastępowalności pokoleń, prowadzi m.in. do naturalnego zmniejszania się potencjału opiekuńczego rodzin, co „wymusi” zastępowanie opieki rodziny – opieką instytucji. Zjawisko pozarodzinnego zastępstwa w opiece jest podyktowane wskutek zmian w modelu rodziny, wspomnianego niskiego poziomu urodzeń oraz wysokiego poziomu emigracji zarobkowych, jednak skala tego zjawiska jest trudna do oceny. Analiza zmian demograficznych wskazuje, że liczba osób potrzebujących opieki będzie rosła, natomiast liczba osób zobowiązanych i zdolnych do udzielenia opieki sukcesywnie będzie się zmniejszać³⁵.

Jedną z konsekwencji demograficznego starzenia się społeczeństw jest wzrost liczby osób o ograniczonej samodzielności. Równocześnie proces ten prowadzi do sytuacji, w której w tym samym okresie opieki wymaga więcej niż jedna osoba niesamodzielna w rodzinie. Zatem możliwości sprawowania przez rodzinę opieki nad jej niesamodzielnymi członkami są coraz bardziej ograniczone. Opieka nad osobą jest stosunkowo często związana z rezygnacją z pracy zarobkowej lub ograniczeniem jej wymiaru, a także z ograniczeniem innych ról społecznych i rodzinnych. Z drugiej strony obecnie obserwuje się systematyczne wydłużanie okresu sprawowania opieki oraz tendencje do wykorzystywania coraz lepszych urządzeń pomocnych w zapewnieniu jej właściwej jakości, co wymaga zarówno większych umiejętności członków rodziny, jak i poświęcenia więcej czasu na samą opiekę. Zatem rosną oczekiwania osoby niesamodzielnej, podczas gdy ograniczeniu ulega potencjał rodziny udzielania świadczeń opiekuńczych i pielęgnacyjnych³⁶. W związku z powyższym opieka rodziny nad osobami starszymi i niezdolnymi do samodzielnej egzystencji, a także niepełnosprawnymi będzie coraz częściej zastępowana opieką sposobem spoza rodziny lub opieką instytucji.

Poziom ubóstwa społeczeństwa

Polska mimo wyraźnej poprawy w zakresie warunków życia nadal należy do grupy krajów o wysokim poziomie zagrożenia ubóstwem. Zwalczenie ubóstwa i wykluczenia społecznego stanowi jeden ze szczegółowych celów Unii Europejskiej i państw członkowskich w dziedzinie polityki społecznej. Zagrożenie ubóstwem wzrasta wraz ze

---

³⁵ *Założenia Polityki Ludnościowej Polski 2013 Projekt*, op. cit.

³⁶ P. Błędowski, *Potrzeby opiekuńcze osób starszych*, w: *Aspekty medyczne, psychologiczne, socjologiczne i ekonomiczne starzenia się ludzi w Polsce*, [red.] M. Mossakowska, A. Więcek, P. Błędowski, Termedia Wydawnictwo Medyczne, Poznań 2012, s. 452-453 [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu <http://212.87.21.2/polsenior/sites/polsenior.iimcb.gov.pl/files/file/monografia/monografiaPolSenior.pdf> [Data wejścia 21.01.2014].

wzrostem liczebności gospodarstwa domowego, dotyka w szczególności rodzin wielodzietnych z trojgiem lub większą liczbą dzieci na utrzymaniu oraz/lub rodzin z problemem niepełnosprawności. Na ubóstwo szczególnie narażone są także rodziny, w których występuje bezrobocie. Dodatkowo osoby z rodzin niepełnych są często w porównywalnie trudnej sytuacji jak osoby z rodzin wielodzietnych³⁷. Do najważniejszych czynników zwiększających ryzyko ubóstwa zalicza się: niski poziom wykształcenia i związany z tym niski status zawodowy głowy gospodarstwa domowego, bezrobocie oraz niepełnosprawność³⁸. Istnieje także powiązanie między silnym i istotnym statystycznie wpływem ubóstwa warunków życia na występowanie złego stanu psychicznego. Niekorzystne zjawisko utrzymywania się sytuacji znaczącego zagrożenia ubóstwem, wynikającej m.in. ze zbyt małej skuteczności systemu wsparcia rodzin wielodzietnych, może zaostrzać obawy młodych ludzi przed posiadaniem dzieci (konkurencyjność stylów życia i dóbr) oraz poważnie ograniczyć zdolność rodzin, które się na dzieci zdecydowały, do rzetelnego wypełniania funkcji wychowawczych³⁹.

W 2012 roku w największym stopniu zagrożeni ubóstwem skrajnym (minimum egzystencji, tj. było w stanie zaspokoić jedynie te potrzeby, których nie można odłożyć w czasie) byli mieszkańcy województwa warmińsko-mazurskiego (odsetek osób w gospodarstwach domowych, żyjących poniżej minimum egzystencji wyniósł 13,5%). Ogólnie zasięg ubóstwa w Polsce był największy w regionie północnym oraz wschodnim, a w szczególności w województwach warmińsko-mazurskim, podlaskim i świętokrzyskim⁴⁰.

Społeczne postrzeganie starości

Według badań J. Nowickiej zrealizowanych w 2013 roku w Polsce niemal powszechna jest przemoc instytucjonalna wobec ludzi starszych i niepełnosprawnych. Autorka wymienia szereg przykładów takiej przemocy – w sklepach, salonach sprzedaży, kawiarniach, restauracjach itd. Ową niechęć do osób starszych obserwuje się również wśród

---

³⁷ *Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020 Nowy wymiar aktywnej integracji*, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2013 [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu <http://www.mpips.gov.pl/pomoc-spoeczna/programy/krajowy-program-przeciwdzialania-wykluczeniu-spoecznemu-2020/> [Data wejścia 21.01.2014].

³⁸ *Jakość życia, kapitał społeczny, ubóstwo i wykluczenie społeczne w Polsce*, Główny Urząd Statystyczny, Urząd Statystyczny w Łodzi, Warszawa 2013 [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbr/gus/WZ_jakosc_zycia_2013.pdf [Data wejścia 21.01.2014].

³⁹ *Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020 Nowy wymiar aktywnej integracji*, op. cit.

⁴⁰ *Ubóstwo w Polsce w świetle badań GUS*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2013 [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbr/gus/WZ_ubostwo_w_polsce_2013.pdf [Data wejścia 21.01.2014].

pracodawców, którzy z dużym oporem podejmują działania w celu ich zatrudnienia. Do przejawów dyskryminacji ze względu na wiek zalicza się w Polsce⁴¹:

- na polu zatrudnienia: zmuszanie osób starszych do przejścia na emeryturę; zbyt rzadkie zatrudnianie osób starszych; zmuszanie osób w podeszłym wieku do podjęcia niskopłatnej, a często i tymczasowej pracy; prześladowanie i poniżanie przez młodszych współpracowników;
- na polu opieki zdrowotnej: postrzeganie przez personel medyczny ludzi starych jako trudnych pacjentów, odmawianie leczenia osób starszych uzasadniane ich zaawansowanym wiekiem; umieszczanie seniorów na oddziałach i w klinikach oferujących niewystarczające, niespecjalistyczne świadczenia zdrowotne; utrudnianie dostępu osobom starszym do określonych usług lub udzielanie niejasnych informacji o oferowanych świadczeniach; informowanie o zapisywanych lekach i zalecanych badaniach w sposób niezrozumiały dla osoby starszej, bariery architektoniczne w placówkach medycznych;
- na polu ubezpieczeń i dostępu do dóbr kultury: transmisja negatywnych postaw i stereotypów na temat starości w mediach; odmawianie ludziom starszym możliwości skorzystania z niektórych usług finansowych ze względu na zaawansowany wiek klienta i obawę przed niewywiązaniem się ze spłat, nachodzenie seniorów, często w ich własnych domach, przez handlowców i akwizytorów, odmawianie ubezpieczenia osób starszych na czas podróży i w innych sytuacjach ze względu na wiek.

W. Reichmann podaje, że zmiana relacji społeczeństwo-osoba starsza powinna objąć przede wszystkim sposób myślenia o osobach starszych jako o pełnowartościowych ludziach, posiadających wszystkie prawa, następnym punktem jest podejmowanie odpowiedzialności za seniorów, wreszcie – uznanie, że działania na rzecz seniorów powinny mieć charakter ciągły i systemowy, a opieka nad osobami sędziwymi powinna zostać sprofesjonalizowana. W badaniach, dotyczących społecznego obrazu osób starszych, najczęściej wskazuje się na następujące cechy: zależność, słabe zdrowie, a także niższy poziom zadowolenia z życia⁴².

---

⁴¹R. J. Kijak, Z. Szarota, *Starość między diagnozą a działaniem*, Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich, Warszawa 2013, s. 95-97.

⁴² Tamże.

2. Scenariusze zmian otoczenia

W niniejszym opracowaniu wykorzystano metodę scenariuszową do zbudowania następujących scenariuszy rozwoju otoczenia dla realizacji usług społecznych dla grup wrażliwych społecznie na terenie miasta Kętrzyn: pesymistycznego, optymistycznego oraz najbardziej prawdopodobnego.

Metoda obejmuje kilka etapów: identyfikację czynników otoczenia mających wpływ na realizację usług społecznych, ocenę wpływu poszczególnych czynników na realizację usług (pod względem siły i kierunku wpływu danego procesu), budowę i interpretację scenariuszy oraz opisy wariantów zmian otoczenia.

Identyfikację czynników otoczenia przeprowadzono metodą ekspercką. Zadaniem ekspertów była ocena stanu tych czynników w kraju i regionie. Analiza została dokonana w oparciu o zidentyfikowane czynniki, a także doświadczenia zebrane podczas realizacji spotkań roboczych i wyniki analiz desk research.

Oceny wpływu poszczególnych czynników na realizację usług społecznych dokonano pod względem siły (według skali -5-+5, gdzie -5 oznacza największy ujemny wpływ, a +5 największy pozytywny wpływ na jakość realizacji usług społecznych dla grup wrażliwych) i kierunku w trzech wariantach zmian: wzrostu, stagnacji oraz regresu poszczególnych czynników, a następnie ocenili prawdopodobieństwo ich wystąpienia (według skali 0-1, gdzie 0 - oznacza zerowe prawdopodobieństwo wystąpienia a 1 - 100% prawdopodobieństwo wystąpienia). Oceny dokonano dla 5-letniego horyzontu czasowego. Zestawienie średnich ocen znajduje się w tabeli poniżej.

Tabela 1. Scenariusze rozwoju zmian otoczenia usług publicznych

SFERA	Trend	Siła wpływu	Prawdopodobieństwo	S. optym.	S. pesym.	S. najb. prawdopodob. Dodatnie	S. najb. prawdopodob. Ujemne
		(od +5 do -5)	(od 0 do 1)				
		Ocena	Ocena				
CZYNNIKI EKONOMICZNE	średnia	-	-	3,47	-3,60	1,78	-1,33
Tempo wzrostu PKB	Wzrost	4,00	0,40	4,00	-	4,00	-
	Stagnacja	1,33	0,33	-	-	-	-
	Regres	-3,33	0,27	-	-3,33	-	-
Poziom zamożności mieszkańców w województwie warmińsko-mazurskim	Wzrost	4,00	0,27	4,00	-	-	-
	Stagnacja	0,33	0,43	-	-	0,33	-
	Regres	-3,67	0,30	-	-3,67	-	-
Sytuacja na rynku pracy	Wzrost	4,00	0,33	4,00	-	-	-
	Stagnacja	1,00	0,40	-	-	1,00	-
	Regres	-4,33	0,27	-	-4,33	-	-
Atrakcyjność inwestycyjna powiatu i regionu	Wzrost	3,33	0,23	3,33	-	-	-
	Stagnacja	0,00	0,57	-	-	-	-
	Regres	-3,33	0,20	-	-3,33	-	-
Nieuzasadniona nadkonsumpcja świadczeń społecznych	Wzrost	-3,33	0,40	-	-3,33	-	-
	Stagnacja	-1,33	0,43	-	-	-	-1,33
	Regres	2,00	0,17	2,00	-	-	-
CZYNNIKI TECHNOLOGICZNE	średnia	-	-	4,11	-1,44	4,11	-
Tempo rozwoju technologicznego	Wzrost	4,00	0,67	4,00	-	4,00	-
	Stagnacja	2,00	0,23	-	-	-	-
	Regres	-1,00	0,10	-	-1,00	-	-
Rozwój nowoczesnych technologii ICT	Wzrost	4,33	0,70	4,33	-	4,33	-
	Stagnacja	3,00	0,20	-	-	-	-
	Regres	-1,33	0,10	-	-1,33	-	-
Rozwój technologii medycznych	Wzrost	4,00	0,67	4,00	-	4,00	-
	Stagnacja	2,33	0,23	-	-	-	-
	Regres	-2,00	0,10	-	-2,00	-	-
CZYNNIKI POLITYCZNO-PRAWNE	średnia	-	-	3,89	-2,67	3,58	-
Poziom dostosowania prawodawstwa krajowego do wyzwań społecznych	Wzrost	3,33	0,47	3,33	-	3,33	-
	Stagnacja	0,33	0,40	-	-	-	-
	Regres	-1,67	0,13	-	-1,67	-	-
Środki finansowe na walkę z wykluczeniem społecznym	Wzrost	4,67	0,43	4,67	-	4,67	-
	Stagnacja	2,67	0,43	-	-	2,67	-
	Regres	-4,00	0,13	-	-4,00	-	-

Rozwój partnerstwa publiczno-prywatnego	Wzrost	3,67	0,43	3,67	-	3,67	-
	Stagnacja	1,67	0,37	-	-	-	-
	Regres	-2,33	0,20	-	-2,33	-	-
CZYNNIKI SPOŁECZNE	średnia	-	-	3,06	-3,89	-	-3,38
Długość życia	Wzrost	-3,67	0,63	-	-3,67	-	-3,67
	Stagnacja	-2,00	0,27	-	-	-	-
	Regres	2,33	0,10	2,33	-	-	-
Wzrost zachorowalności na choroby cywilizacyjne	Wzrost	-4,00	0,50	-	-4,00	-	-4,00
	Stagnacja	-2,00	0,33	-	-	-	-
	Regres	3,33	0,17	3,33	-	-	-
Liczba osób z dysfunkcjami psychicznymi i psychologicznymi	Wzrost	-3,00	0,43	-	-3,00	-	-3,00
	Stagnacja	0,33	0,37	-	-	-	-
	Regres	2,00	0,20	2,00	-	-	-
Spadek roli funkcji opiekuńczej rodziny wobec osób starszych i niepełnosprawnych	Wzrost	-4,33	0,37	-	-4,33	-	-4,33
	Stagnacja	-2,33	0,37	-	-	-	-2,33
	Regres	3,33	0,27	3,33	-	-	-
Poziom ubóstwa społeczeństwa	Wzrost	-4,67	0,40	-	-4,67	-	-4,67
	Stagnacja	-3,00	0,37	-	-	-	-
	Regres	4,00	0,23	4,00	-	-	-
Społeczne postrzeganie starości i niepełnosprawności	Wzrost	-3,67	0,27	-	-3,67	-	-
	Stagnacja	-1,67	0,47	-	-	-	-1,67
	Regres	3,33	0,27	3,33	-	-	-

Źródło: opracowanie własne

2.1 Scenariusz optymistyczny

W scenariuszu optymistycznym czynnikami o najsilniejszym i pozytywnym wpływie na rozwój sektora są czynniki technologiczne, w których upatruje się szansy dla podniesienia jakości usług publicznych dla grup wrażliwych (średnia ocen +4,11). Skala pozytywnego wpływu na jakość usług publicznych jest porównywalna dla wszystkich trendów analizowanych czynników: ogólnego tempa rozwoju technologicznego, rozwoju technologii ICT i technologii medycznych.

Kolejną grupą czynników, które w scenariuszu optymistycznym mogą znacząco i pozytywnie wpłynąć na jakość usług publicznych są czynniki polityczno-prawne (średnia ocena +3,89). Spośród czynników politycznych szczególną rolę może odegrać dostępność środków finansowych na walkę z wykluczeniem społecznym, w dalszej kolejności rozwój partnerstwa publiczno-prywatnego i dostosowania prawodawstwa krajowego do wyzwań społecznych.

Scenariusz optymistyczny zakłada także pozytywne zmiany dotyczące szeregu czynników ekonomicznych (średnia ocena +3,47): wzrost PKB i zamożności mieszkańców, spadek bezrobocia, wzrost atrakcyjności inwestycyjnej powiatu i regionu.

Scenariusz optymistyczny zakłada także pewne korzystne zmiany w zakresie czynników społecznych, jest to jednak najśłabsza grupa czynników (średnia ocena +3,06). Najkorzystniej na jakość usług społecznych w tej grupie wpływają: spadek poziomu ubóstwa społeczeństwa, spadek zachorowalności na choroby cywilizacyjne, wzrost funkcji opiekuńczej rodziny wobec osób starszych i niepełnosprawnych oraz poprawa postrzegania starości i niepełnosprawności.

2.2 Scenariusz pesymistyczny

W scenariuszu pesymistycznym grupami czynników, które mogą mieć największy negatywny wpływ na jakość usług społecznych w przyszłości są czynniki społeczne (średnia ujemna ocena – 3,89) i ekonomiczne (średnia ujemna ocena – 3,60). Wśród czynników ekonomicznych szczególnie negatywny wpływ może mieć przede wszystkim zła sytuacja na rynku pracy. Jednak także inne trendy mają istotny i porównywalny prognozowany negatywny wpływ na jakość usług społecznych: spadek wzrostu PKB, zamożności mieszkańców, spadek atrakcyjności inwestycyjnej powiatu i regionu oraz wzrost nadkonsumpcji usług społecznych. Natomiast wśród czynników społecznych najsilniej negatywnie oddziaływać będą: wzrost poziomu ubóstwa, spadek funkcji opiekuńczej rodziny wobec osób starszych i niepełnosprawnych, wzrost zachorowalności na choroby cywilizacyjne.

Czynniki technologiczne nie odgrywają istotnej negatywnej roli w scenariuszu pesymistycznym.

W grupie czynników polityczno-prawnych kluczowy może być negatywny trend związany z redukcją środków przeznaczonych na wsparcie grup wrażliwych.

2.3 Scenariusz najbardziej prawdopodobny

W scenariuszu najbardziej prawdopodobnym (uwzględniającym wpływ czynników o najwyższym prawdopodobieństwie wystąpienia na jakość usług społecznych) w przypadku większości grup czynników przeważają średnie dodatnie, co oznacza przewagę najbardziej prawdopodobnych zjawisk pozytywnie oddziałujących na jakość usług publicznych w grupach czynników: technologicznych, polityczno-prawnych i ekonomicznych. Trendy

czynników technologicznych i polityczno-prawnych pokrywają się ze scenariuszem pozytywnym, a trendy czynników społecznych ze scenariuszem pesymistycznym.

Oznacza to, że w scenariuszu najbardziej prawdopodobnym otoczenie niezwiązane bezpośrednio z realizacją usług publicznych będzie sprzyjało podnoszeniu jakości tych usług, jednakże ogólne trendy związane bezpośrednio ze zjawiskami społecznymi dotyczącymi w szczególności grupy wrażliwe, będzie przeciwdziałać podnoszeniu jakości usług poprzez wzrost popytu na te usługi.

W najbardziej prawdopodobnym scenariuszu zmian otoczenia zajdą następujące zjawiska:

- ✓ w obszarze zjawisk ekonomicznych:
  - z prawdopodobieństwem 40% i 43% nastąpi odpowiednio: wzrost tempa PKB oraz zamożności społeczeństwa, poprawi się sytuacja na rynku pracy,
  - z prawdopodobieństwem 57% nie zmieni się poziom atrakcyjności inwestycyjnej powiatu i regionu,
  - z prawdopodobieństwem 43% nie zmieni się poziom nadkonsumpcji usług publicznych,
- ✓ w obszarze zjawisk technologicznych:
  - z prawdopodobieństwem ok. 70% zajdą następujące zjawiska: wzrost ogólnego tempa rozwoju technologicznego, rozwoju technologii ICT i technologii medycznych,
- ✓ w obszarze zjawisk polityczno-prawnych:
  - z prawdopodobieństwem 47% będzie następować dostosowanie prawodawstwa krajowego do wyzwań społecznych,
  - z prawdopodobieństwem 43% nastąpi rozwój partnerstwa publiczno-prywatnego,
  - z prawdopodobieństwem 86% nastąpi utrzymanie lub wzrost dostępności środków finansowych na walkę z wykluczeniem społecznym,
- ✓ w obszarze zjawisk społecznych:
  - wzrośnie długość życia ludzi z prawdopodobieństwem 63%,

- nastąpi wzrost poziomu ubóstwa społeczeństwa z prawdopodobieństwem 40%,
- spadnie lub pozostanie na aktualnym poziomie rola funkcji opiekuńczej rodziny wobec osób starszych i niepełnosprawnych z prawdopodobieństwem 74%,
- nastąpi wzrost zachorowalności na choroby cywilizacyjne z prawdopodobieństwem 50%,
- z prawdopodobieństwem 43% wzrośnie liczba osób z dysfunkcjami psychicznymi i psychologicznymi,
- z prawdopodobieństwem 47% nie zmieni się sposób postrzegania starości i niepełnosprawności przez społeczeństwo.

3. Scenariusze rozwoju usług społecznych na terenie miasta Kętrzyn

3.1 Wybór wariantu rozwoju usług społecznych

Program realizacji usług społecznych dla miasta Kętrzyn został opracowany w oparciu o koncepcję realizacji usług, diagnozę, konsultacje społeczne oraz najbardziej prawdopodobny scenariusz zmian otoczenia, który był wynikiem analizy scenariuszowej.

Podstawowy program rozwoju usług społecznych zaprezentowano w podziale na działania w ramach celów horyzontalnych i operacyjnych w zidentyfikowanych obszarach dla poszczególnych grup wrażliwych.

Program stanowi uzupełnienie i rozwinięcie koncepcji usług społecznych.

3.2 Alternatywne programy rozwoju usług społecznych

Programy rozwoju usług społecznych na terenie Kętrzyna uzależniono od scenariuszy zmian otoczenia wpływającego na jakość usług publicznych. W zależności od zmian otoczenia zaproponowano realizację celów horyzontalnych oraz operacyjnych dla poszczególnych grup wrażliwych z różnym nasileniem działań. Prognozowane zmiany otoczenia w perspektywie 5 lat nie wpływają tak znacznie na jakość usług społecznych, aby konieczna była modyfikacja celów ze względu na te zmiany.

W związku z tym dokonano oceny nasilenia realizacji działań w ramach poszczególnych celów w zależności od scenariuszów zmian otoczenia. Oceny dokonano dla poszczególnych celów w następujący sposób:

- 5 – duży wzrost intensywności działań,
- 4 – umiarkowany wzrost intensywności działań,
- 3 – bez zmian w stosunku do wybranego warianty realizacji,
- 2 – niewielki spadek intensywności działań,
- 1 – istotny spadek intensywności działań.

Jako punkt odniesienia przyjęto program podstawowy realizowany w ramach scenariusza najbardziej prawdopodobnego.

Tabela 2. Scenariusze rozwoju usług publicznych – programy alternatywne

Cele/obszary/priorytety	Scenariusz optymistyczny	Scenariusz pesymistyczny	Scenariusz najbardziej prawdopodobny
Cel horyzontalny 1: Rozwój form integracji społecznej grup wrażliwych ze społecznością lokalną	2	4	3
Cel horyzontalny 2: Poprawa jakości usług społecznych	3	5	3
Cel horyzontalny 3: Wspieranie przedsiębiorczości i rozwoju zawodowego osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	3	4	3
Cel horyzontalny 4: Rozwój form współpracy i komunikacji w zakresie świadczenia usług społecznych	2	4	3
OSOBY BEZROBOTNE			
Przeciwdziałanie negatywnym skutkom bezrobocia	3	5	3
DZIECI I MŁODZIEŻ			
Podnoszenie wiedzy i kompetencji społecznych dzieci i młodzieży	3	4	3
Rozbudowa oferty zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży	3	4	3
Doskonalenie systemu wsparcia dzieci w rodzinach dysfunkcyjnych	3	4	3
Rozbudowa systemu wsparcia dla dzieci chorych i niepełnosprawnych	3	4	3
RODZINA			
Organizacja systemu pomocy rodzinom dysfunkcyjnym i wymagającym wsparcia	2	4	3
Promocja rodziny jako wartości społecznej	2	4	3
OSOBY STARSZE			
Podnoszenie jakości i dostępności opieki nad osobami starszymi	3	4	3
Aktywizacja osób starszych	2	4	3
OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE			
Aktywizacja osób niepełnosprawnych	2	4	3
Rozwój usług opiekuńczych nad osobami niepełnosprawnymi	3	5	3
OSOBY Z UZALEŻNIENIAMI			
Organizacja systemu wsparcia na rzecz osób z uzależnieniami i ich rodzin	2	3	3
Rozwój działalności profilaktycznej i edukacyjnej w zakresie uzależnień	2	3	3
OSOBY BEZDOMNE			
Wzrost dostępności infrastruktury społecznej dla osób bezdomnych	2	3	3
Rozwój programów wsparcia dla osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością	2	3	3
OSOBY BEZRADNE			
Bezpośrednia, doraźna pomoc osobom bezradnym	2	3	3
Ograniczenie zjawiska bezradności	2	3	3

Źródło: opracowanie własne

W scenariuszu pesymistycznym większość zaplanowanych działań w ramach określonych celów wymaga intensyfikacji. Wynika to z szeregu negatywnych zjawisk, które mogą nastąpić w scenariuszu pesymistycznym, a które bezpośrednio lub pośrednio będą wpływać na jakość usług społecznych. W szczególności dotyczy to takich grup wrażliwych jak: bezrobotni, osoby starsze i niepełnosprawne, w dalszej kolejności rodzina, dzieci i młodzież. Scenariusz pesymistyczny nie będzie miał istotnego wpływu na zmianę jakości usług dla trzech ostatnich grup wrażliwych. W scenariuszu pesymistycznym szczególną uwagę należy zwrócić na cele związane z podnoszeniem jakości usług, integracją społeczną i walką z bezrobociem.

W scenariuszu optymistycznym mniejszą uwagę można przywiązywać do aspektów integracji społecznej i walki z bezrobociem, ponieważ częściowo rolę tę przejmą rodziny, a wzrost gospodarczy umożliwi częściowo naturalne rozwiązanie wybranych problemów społecznych, także dzięki efektowi spotęgowania środków z funduszy zewnętrznych.

4. Programy operacyjne polityki społecznej w mieście Kętrzyn

4.1 Program operacyjny horyzontalny

Pierwszy program operacyjny ma charakter horyzontalny, ponieważ zaplanowane w ramach tego programu działania dotyczą integracji społecznej wszystkich bądź większości grup wrażliwych. Ponadto działania te mają na celu rozwiązanie kluczowych problemów (wspieranie przedsiębiorczości, walka z bezrobociem) będących przyczyną kolejnych niekorzystnych zjawisk społeczno-ekonomicznych, prowadzą do poprawy systemu zarządzania procesem świadczenia usług społecznych oraz wspierania rozwoju współpracy i komunikacji pomiędzy instytucjami i organizacjami ukierunkowanymi na pomoc grupom wrażliwym.

Działania w ramach programu horyzontalnego mają zrealizować następujące cele:

Cel horyzontalny 1: Rozwój form integracji społecznej grup wrażliwych ze społecznością lokalną

Cel horyzontalny 2: Poprawa jakości usług społecznych

Cel horyzontalny 3: Wspieranie przedsiębiorczości i rozwoju zawodowego osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

Cel horyzontalny 4: Rozwój form współpracy i komunikacji w zakresie świadczenia usług społecznych

Cel horyzontalny 1: Rozwój form integracji społecznej grup wrażliwych ze społecznością lokalną	Podmioty odpowiedzialne
<p>Kierunek działań/zadania</p> <p>Ograniczenie barier architektonicznych i komunikacyjnych na terenie miasta poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Utworzenie Społecznej Rady ds. Likwidacji Barier Architektonicznych i Komunikacyjnych w mieście przy Burmistrzu Miasta • Opracowanie <i>Programu ograniczania barier architektonicznych i komunikacyjnych w obiektach, z których korzystają najczęściej osoby niepełnosprawne i osoby starsze</i>, który będzie obejmował diagnozę stanu istniejącego w zakresie dostosowania przestrzeni miejskiej dla osób o różnych typach niepełnosprawności i nakreślenie szczegółowych typów działań i inwestycji • Opracowanie map dostępności przestrzeni miasta 	<p>Urząd Miejski, właściciele obiektów użyteczności publicznej, ZMK Kętrzyn, Zakład Robót Drogowych i Komunalnych w Kętrzynie</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Systematyczne wdrażanie zaplanowanych działań • Systematyczny monitoring mieszkańców w zakresie identyfikacji ich potrzeb związanych z likwidacją barier technicznych i komunikacyjnych oraz lepszym dostosowaniem obiektów użyteczności do oczekiwań osób z określonymi dysfunkcjami (np. poprzez specjalne narzędzie na stronie www miasta). 	
<p>Kierunek działań/zadania</p>	<p>Rozwój form edukacji integracyjnej obejmujący takie elementy jak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Systematyczna analiza potrzeb mieszkańców w zakresie tworzenia oddziałów i klas integracyjnych w miejskich przedszkolach i szkołach • Organizacja systemu kształcenia dzieci i młodzieży zdrowych z dziećmi i młodzieżą o specjalnych potrzebach edukacyjnych (niepełnosprawnych ruchowo, niewidzących i niedowidzących, niesłyszących i słabosłyszących, upośledzonych umysłowo, z autyzmem, niedostosowanych społecznie, z niepełnosprawnością sprzężoną) • Zapewnienie dzieciom i młodzieży pełnosprawnym możliwości zaspakajania indywidualnych potrzeb, a uczniom niepełnosprawnym zapewnienie realizacji zaleceń zawartych w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego, zajęć socjoterapeutycznych, realizacji programu wychowania przedszkolnego, programu nauczania, programu wychowawczego i programu profilaktyki dostosowanych do indywidualnych potrzeb edukacyjnych i możliwości psychofizycznych poprzez dobór odpowiednich form i metod pracy dydaktycznej i wychowawczej • Stwarzanie odpowiednich warunków materialnych do nauki (specjalistyczny sprzęt i materiały dydaktyczne) • Udzielanie pomocy rodzicom dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w zakresie doskonalenia umiejętności niezbędnych we wspieraniu ich rozwoju. 	<p>MOPS, PCPR, organizacje pozarządowe, placówki przedszkolne i szkolne</p>
<p>Kierunek działań/zadania</p>	<p>Utworzenie Centrum Integracji Społecznej</p> <p>Centrum Integracji Społecznej to instytucja realizująca specjalistyczny program pracy z osobami wykluczonymi społecznie lub zagrożonymi wykluczeniem, w określonym czasie. Przełamywanie izolacji społecznej i zawodowej przez CIS będzie odbywać się m.in. poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kształcenie umiejętności pozwalających na pełnienie ról społecznych i osiągnięcie pozycji społecznych dostępnymi osobom spoza sfery wykluczenia społecznego, • umożliwienie zdobycia umiejętności zawodowych oraz przyuczenie do zawodu, przekwalifikowanie lub podwyższanie kwalifikacji zawodowych; • naukę planowania życia i zaspokajania potrzeb własnym staraniem, zwłaszcza przez możliwość osiągnięcia własnych dochodów przez zatrudnienie lub działalność gospodarczą; • uczenie umiejętności racjonalnego gospodarowania posiadanymi środkami pieniężnymi. <p>Proponowane w CIS rozwiązania powinny posiadać wielotorowy</p>	<p>Urząd Miejski, ewentualnie organizacje pozarządowe, PUP</p>

	<p>charakter i obejmować zarówno oddziaływania w zakresie nabycia umiejętności aktywnego poruszania się na rynku pracy, przekazu kompetencji zawodowych, jak i zajęcia wspomagające osobistą zmianę. Jednym z najważniejszych warunków skuteczności pomocy społecznej jest zastąpienie modelu pasywnej dystrybucji środków finansowych dla osób i rodzin zagrożonych marginalizacją, modelem aktywnej pracy edukacyjnej z tymi osobami⁴³.</p>	
Kierunek działań/zadania	<p>Wprowadzenie instytucji asystenta osoby niepełnosprawnej lub starszej, ułatwiającej korzystanie z oferty kulturalnej czy edukacyjnej miasta</p> <p>Chcąc pomóc osobom niepełnosprawnym włączyć się w życie społeczne miasto może opracować program pn. „Asystent Osoby Niepełnosprawnej”. Usługa ta byłaby świadczona przez wykwalifikowanych specjalistów, pełniących funkcję kompensacyjną w zależności od stopnia i rodzaju niepełnosprawności. Działania asystenta obejmowałyby czynności umożliwiające osobie niepełnosprawnej dostęp do rehabilitacji, świadczeń, pracy, wypoczynku, kultury, edukacji, życia osobistego i rodzinnego. Program byłby realizowany w naturalnym środowisku społecznym.</p>	Urząd Miejski, MOPS
Kierunek działań/zadania	<p>Tworzenie klubów i świetlic integracyjnych</p> <p>Jednym z zadań wpisującym się w ten kierunek jest powołanie świetlicy opiekuńczo-wychowawcza w SP nr 3. Główną ideą jej utworzenia jest pomoc w nauce oraz zajęcia rozwijające zainteresowania i pasje uczniów. Zaangażowanych w przedsięwzięcie jest 5 nauczycieli oraz pedagog, psycholog, lekarz, policjant, straż graniczna, pożarna. Projekt obejmuje także warsztaty dla rodziców ze specjalistami różnych dziedzin. W ramach działania świetlicy planowane byłyby także wyjazdy, wycieczki oraz zielona szkoła.</p>	Organizacje pozarządowe, placówki edukacyjne
Kierunek działań/zadania	<p>Wzmocnienie integracji międzypokoleniowej poprzez organizację wspólnych imprez o charakterze kulturalnym, rekreacyjnym, edukacyjnym, np. poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> • program „Łączenie Pokoleń”, w którym każda szkoła podejmowałaby stałą współpracę z wybraną instytucją społeczną, stowarzyszeniem itp. dzieci i dorośli (w tym niepełnosprawni) opracowują wspólne działania, np.: zajęcia manualne, głośne czytanie bajek, koncerty; można również połączyć zajęcia słuchaczy Uniwersytetu III Wieku z Uniwersytetem Dziecięcym; • Bank Czasu – projekt obejmujący działania samopomocy wśród osób starszych i niepełnosprawnych. Istotą działania jest wzajemna wymiana usług i pomocy pomiędzy jego uczestnikami w formie bezgotówkowej. 	Urząd Miejski, MOPS, placówki edukacyjne, organizacje pozarządowe, Kętrzyńskie Centrum Kultury
Kierunek działań/zadania	<p>Organizacja akcji w mediach lokalnych poprawiających społeczny wizerunek poszczególnych grup wrażliwych, np. osób starszych czy niepełnosprawnych m.in. poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> • publikację artykułów o pasjach, a także osiągnięciach osób starszych i niepełnosprawnych w mediach lokalnych, • publikację informacji z zakresu funkcjonowania Uniwersytetu III 	Urząd Miejski, MOPS, PCPR, organizacje pozarządowe, PUP

⁴³ M. Borowski i in., *Model centrum integracji społecznej*, http://www.wrzos.org.pl/projekt1.18/download/Model%20CIS_7.03.pdf [dostęp 14.02.2014].

	<p>Wiek,</p> <ul style="list-style-type: none"> • publikację wywiadów z osobami starszymi lub niepełnosprawnymi aktywnymi społecznie. <p>Promocja pozytywnego wizerunku starzenia się jako okresu aktywności i rozwoju może również wynikać z działań samych seniorów. Ważne jest, by zachęcać osoby starsze do lepszego uświadamiania opinii publicznej pozytywnych aspektów starzenia się poprzez prezentację realistycznych portretów starości. Media z pomocą osób starszych mogłyby odegrać ważną rolę w podkreślaniu mądrości, zaradności i mocnych stron seniorów⁴⁴.</p>	
<p>Kierunek działań/zadania</p>	<p>Utworzenie Centrum Młodzieżowego</p> <p>Centrum miałyby na celu Integrację młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych z rówieśnikami z rodzin funkcjonujących prawidłowo. W ramach programu odbywałyby się zajęcia komputerowe, muzyczne wieczorki, dyskusje na tematy nurtujące młodych ludzi, warsztaty z psychologiem, zajęcia propagujące wolontariat. Zajęcia będą odbywałyby się dwa razy w tygodniu i byłyby skierowane do młodzieży. Celem będzie włączenie młodzieży do współgospodarzenia i odpowiedzialności za otaczające nas środowisko oraz wdrożenie młodzieży do aktywnego zdobywania wiedzy i rozumienia przez nią, że jest to prosta i pewna droga do zajęcia dobrej pozycji na rynku pracy. Realizacja będzie wymagała zatrudnienia instruktorów, terapeutów itp.</p>	<p>TPD, Urząd Miejski</p>

⁴⁴ D. Kalita, K. Rawska, G. Staniszevska, *Uczestnictwo osób starszych w życiu społecznym*, w: *Strategie działania w starzejącym się społeczeństwie. Tezy i rekomendacje*, Warszawa 2012, s. 23.

Cel horyzontalny 2: Poprawa jakości usług społecznych	Podmioty odpowiedzialne
<p>Podnoszenie kompetencji pracowników instytucji świadczących usługi społeczne</p> <p>Przeprowadzenie zmian, zaplanowanych w PO WER 2014-2020, w polityce społecznej na rzecz włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa wymaga podnoszenia kwalifikacji i kompetencji kadr instytucji publicznych działających na rzecz osób ubogich, wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem. Zmiany te będą wiązały się z głównie z poprawą jakości (rozumianej jako skuteczność, efektywność, trafność, użyteczność, trwałość, dostępność) działań na rzecz ubóstwa i wykluczenia. Celem tego kierunku zadań będzie więc wspierania działań mających na celu wzmacnianie zdolności instytucjonalnych oraz skuteczności administracji publicznej oraz usług publicznych poprzez podnoszenie kompetencji pracowników. W ramach tego kierunku będą realizowane m.in. następujące zadania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pozyskiwanie środków zewnętrznych na różne formy edukacji pracowników • Udział pracowników w różnych formach edukacji wewnętrznych i zewnętrznych (kursy, szkolenia, studia, studia podyplomowe, staże) • Stworzenie systemu monitorującego jakość świadczonych usług publicznych. 	<p>Urząd Miejski, MOPS, Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Kętrzynie, Warsztat Terapii Zajęciowej i inne</p>
<p>Poprawa wyposażenia instytucji niezbędnego do świadczenia wysokiej jakości usług społecznych</p>	<p>Urząd Miejski, MOPS, Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, WTZ i inne</p>
<p>Stworzenie ram do ścisłej współpracy różnych instytucji świadczących usługi społeczne</p> <p>Celem tego kierunku zadań pobudzenie współpracy instytucji działających na rzecz grup wrażliwych. W ramach tego kierunku będą realizowane m.in. następujące zadania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Budowanie systemu kooperacji między instytucjami pomocy społecznej, podmiotami usług reintegracji społecznej i zawodowej, w tym szczególnie z centrami i klubami integracji społecznej dla zwiększania efektywności działań wobec grup zagrożonych wykluczeniem społecznym • Powołanie organu składającego się z przedstawicieli wszystkich instytucji świadczących usługi społeczne • Realizacja działań na rzecz lepszej koordynacji pracy instytucji mających wpływ na poprawę sytuację osób wykluczonych społecznie: np.: stworzenie systemu komunikacji, przepływu informacji, itp. 	<p>Urząd Miejski, MOPS, Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, WTZ, Instytucje rynku pracy i inne</p>

Kierunek działań/zadania

<p>Kierunek działań/zadania</p>	<p>Stworzenie sprawnego systemu zarządzania usługami społecznymi</p> <p>Celem tego kierunku zadań będzie poprawa i unowocześnienie systemu zarządzania usługami społecznymi. W ramach tego kierunku będą realizowane m.in. następujące zadania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wprowadzenie systemów pomiaru jakości usług świadczonych przez instytucje pomocy i integracji społecznej a także wdrożenie systemu certyfikacji jakości usług, • wdrażanie nowych modeli organizacyjnych instytucji pomocy i integracji społecznej oraz analiza ich efektywności, np. • koordynowanie oraz promowanie działań umożliwiających tworzenie platform współpracy pomiędzy instytucjami pomocy i integracji społecznej, podmiotami zatrudnienia socjalnego oraz publicznymi służbami zatrudnienia; • wypracowanie standardów związanych z rozszerzeniem pakietu usług świadczonych w ramach pomocy i integracji społecznej (KIS/CIS/ZAZ/WTZ) • rozwój nowych usług społecznych, z podziałem na usługi profilaktyczne, aktywizujące i interwencyjne, z uwzględnieniem grup szczególnie zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, w tym dzieci i młodzieży 	<p>Urząd Miejski, MOPS, Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, WTZ, Instytucje rynku pracy i inne</p>
<p>Kierunek działań/zadania</p>	<p>Wypracowanie modelu współpracy z organizacjami pozarządowymi i sektorem prywatnym</p> <p>Celem tego kierunku zadań będzie stworzenie najpierw zachęt do podjęcia współpracy pomiędzy instytucjami publicznymi, organizacjami pozarządowymi a sektorem prywatnym w zakresie realizacji usług społecznych, a następnie zacieśnianie tej współpracy i opracowanie modelu tej współpracy.</p>	<p>Urząd Miejski, MOPS, Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, WTZ, Instytucje rynku pracy i inne Organizacje pozarządowe przedsiębiorstwa</p>
<p>Kierunek działań/zadania</p>	<p>Stworzenie systemu standaryzacji usług społecznych</p> <p>Celem tego kierunku zadań będzie próba wdrożenia systemu standaryzacji procesu świadczenia usług społecznych. W ramach tego kierunku będą realizowane m.in. następujące zadania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wdrożenie wybranego modelu realizacji usług o określonym standardzie, czyli modelowego rozwiązania dla procesu organizacji usług (gdzie wskazano konieczność pozyskiwania środków z różnych źródeł finansowania poza budżetem gminy/miasta, w szczególności środków unijnych; model ma na celu przełamanie dotychczasowego stereotypu związanego z myśleniem o organizacji usług, z myślenia o lokalach i etatach jakie należy pozyskać aby wykonać usługę do myślenia o tym kto w naszym otoczeniu mógłby taką usługę wykonać i jak pozyskać różnorodne 	<p>Urząd Miejski, MOPS, Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, WTZ, Instytucje rynku pracy i inne</p>

Kierunek działań/zadania	<p>źródła finansowania. Takie podejście może umożliwić szybszy rozwój usług pomocy społecznej w gminie.⁴⁵</p> <ul style="list-style-type: none"> • wypracowanie i wprowadzenie nowych standardów związanych z rozszerzeniem pakietu usług nastawionych na profilaktykę • wypracowanie standardów współpracy z otoczeniem instytucji świadczących usługi społeczne 	
	<p>Wypracowanie modelu ograniczającego nadkonsumpcję usług społecznych</p> <p>Nadkonsumpcja usług społecznych prowadzi do znacznego marnotrawienia środków publicznych oraz powoduje ograniczenie dostępności świadczeń socjalnych dla osób, które realnie takiej pomocy potrzebują. W ramach tego kierunku zadań konieczne byłoby wypracowanie mechanizmów zniechęcających świadczeniobiorców do nadmiernego korzystania z pomocy m.in. poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> • w zamian za świadczenia wykonywanie pracy w ramach wolontariatu, • wspieranie pracy socjalnej jako jednego z narzędzi systemu profilaktyki wykluczenia społecznego • stały monitoring sytuacji osób ubiegających się o pomoc społeczną • stworzenie systemu komunikacji i wymiany informacji o świadczeniobiorcach pomiędzy instytucjami świadczącymi usługi społeczne. 	Urząd Miejski, MOPS, Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, WTZ, Instytucje rynku pracy i inne
	<p>Badanie efektywności wydatkowanych środków</p> <p>Celem tego kierunku działań będzie cykliczny monitoring poziomu efektywności środków przeznaczanych na pomoc społeczną. W ramach tego kierunku będą realizowane m.in. następujące zadania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • stworzenie systemu gromadzenia i analizy danych o osobach wykluczonych społecznie oraz udzielonej im pomocy społecznej, • zbudowanie narzędzia monitoringu skuteczności pomocy i integracji społecznej oraz stworzenie katalogu wskaźników pozwalających prowadzić porównywalne oceny z perspektywy regionów, • wypracowanie i wdrożenie rozwiązań na rzecz monitorowania sytuacji i potrzeb grup wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym. 	Urząd Miejski, MOPS, Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, WTZ, Instytucje rynku pracy i inne
	<p>Powołanie „Obserwatorium polityki społecznej” – czyli stworzenie systemu ciągłego i systematycznego gromadzenia danych o świadczeniobiorcach uzupełnianych wynikami badań pierwotnych.</p> <p>Celem tego kierunku zadań będzie opracowanie procesów organizacyjnych które pozwolą w sposób stały i systematyczny gromadzić informację o</p>	Urząd Miejski, MOPS, Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, WTZ,

⁴⁵ tryb dostępu: http://www.wrzos.org.pl/projekt1.18/download/MODEL_gmina_15.03.pdf; [data wejścia: 22.01.2014], <http://standardypomocy.pl/aktualnosci/news/id/72.html>, [data wejścia: 22.01.2014]

	<p>osobach wykluczonych oraz korzystających z pomocy społecznej, monitorować i oceniać jakość poszczególnych działań i narzędzi, jak również całej polityki na rzecz włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa. W ramach tego zadania prowadzone będą badania wtórne i pierwotne, które będą umożliwiały stworzenie profilu osoby wykluczonej oraz będą odzwierciedlałyby rzeczywiste potrzeby społeczne.</p>	<p>Instytucje rynku pracy i inne</p>
--	--	--------------------------------------

Cel horyzontalny 3: Wspieranie przedsiębiorczości i rozwoju zawodowego osób zagrożonych wykluczeniem społecznym		Podmioty odpowiedzialne
Kierunek działań/zadania	<p>Promocja aktywności zawodowej:</p> <ul style="list-style-type: none"> • konkursy na najbardziej przedsiębiorcze i kreatywne osoby spośród osób zdiagnozowanych jako bezradni, • prezentacje dla osób zagrożonych wykluczeniem sukcesów osób które poradziły sobie z problemami życiowymi, • szkolenia zawodowe i warsztaty, • powołanie Kętrzyńskiego Parlamentu Przedsiębiorczości Instytucji działającej w ramach organizacji pozarządowej, która byłaby wybierana na zasadach zbliżonych do wyborów parlamentarnych, z podobnym nazewnictwem stanowisk, itd... Obrady takiego parlamentu mogłyby być transmitowane przez Internet lub lokalną TV. Parlament przyjmowałby uchwały intencyjne dot. polityki wspierania przedsiębiorczości i aktywności zawodowej na terenie miasta. 	Urząd Miejski, MOPS, PCPR, organizacje pozarządowe, PUP
Kierunek działań/zadania	<p>Wspieranie rozwoju alternatywnych i elastycznych form zatrudnienia: e-biznes, <i>distance-working</i>, telepraca, praca na godziny.</p> <p>Uruchomienie programów szkoleniowych i doradczych dla firm i potencjalnych pracowników dotyczących elastycznych form zatrudniania.</p> <p>Szkolenia dotyczące możliwości pracy na odległość.</p> <p>Stworzenie bazy danych firm, które oferują taką pracę w całej Polsce, inicjowanie kontaktów, szkolenia na potrzeby konkretnych firm.</p> <p>Praca na odległość pozwala bardzo często dorobić nieduże kwoty pieniężne (np. 300-500 zł) miesięcznie, przy ograniczonym zaangażowaniu czasowym. Dla dużej grupy ludzi zagrożonych wykluczeniem społecznym to środki znaczące.</p>	Urząd Miejski, MOPS, PCPR, organizacje pozarządowe, PUP
Kierunek działań/zadania	<p>Stworzenie systemu ułatwień, ulg i zwolnień z podatków lokalnych oraz innych zachęt dla firm zatrudniających osoby z grup wrażliwych</p>	Urząd Miejski
Kierunek działań/zadania	<p>Stworzenie systemu wymiany informacji pomiędzy osobami poszukującymi pracy i pracodawcami skłonnyimi zatrudniać osoby z grup wrażliwych.</p>	Urząd Miejski, MOPS, PCPR, organizacje pozarządowe, PUP
Kierunek działań/zadania	<p>Tworzenie socjalnych jednostek gospodarczych: spółdzielni socjalnych, sklepów socjalnych.</p> <p>Jednostki tego typu spełniałyby horyzontalną rolę: łączenie różnych środowisk, integracja i wspólna realizacja przedsięwzięć, np. dla</p>	Organizacje pozarządowe

	<p>matek, osób długotrwale bezrobotnych, osób 50+ i wykorzystania ich potencjału wiedzy, doświadczenia dla przywrócenia do aktywności zawodowej i zerwania coraz częściej występującego łańcucha „pokoleniowego” bezrobocia.</p> <p>Sklepy socjalne dawałyby także możliwość pracy, dostępu do tanich produktów, integracji społecznej, a zakupy (tańsze byłyby nagrodą za drobne sukcesy w stabilizacji własnego życia).</p>	
Kierunek działań/zadania	<p>Program szkoleń i praktyk zawodowych w zanikających zawodach oraz wykorzystujących potencjał kulturowy i przyrodniczy regionu: zdun, szklarz, szewc, kominiarz, rzemiosło artystyczne, kuchnia regionalna i inne wynikające z regionalnych potencjałów i specjalizacji.</p>	Urząd Miejski, MOPS, PCPR, organizacje pozarządowe, PUP
Kierunek działań/zadania	<p>Realizacja nowoczesnych projektów edukacyjnych z zakresu przedsiębiorczości: tworzenie wirtualnych przedsiębiorstw, emulacja prowadzenia indywidualnej działalności gospodarczej.</p> <p>Uczestnicy szkoleń i warsztatów tworzą wirtualne przedsiębiorstwo lub kilka takich jednostek, kontaktują się ze sobą, zlecają sobie zadania, kontrolują. Warsztaty odzwierciedlają precyzyjnie realną działalność biznesową.</p>	Urząd Miejski, MOPS, PCPR, organizacje pozarządowe, PUP
Kierunek działań/zadania	<p>Programy oddłużeniowe powiązane ze wsparciem rozwoju zawodowego i przedsiębiorczości:</p> <ul style="list-style-type: none"> • stworzenie systemu odpracowywania posiadanych długów wobec firm i instytucji (np. czynsz, woda) i osób prywatnych, • organizowanie prac społecznie użytecznych, interwencyjnych, robót publicznych. • Działania powiązane ściśle z zadaniami dedykowanymi osobom bezdomnym i zagrożonym bezdomnością. 	Urząd Miejski, MOPS, PCPR, organizacje pozarządowe, PUP
Kierunek działań/zadania	<p>Stworzenie punktu doradztwa zawodowego dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym</p>	Urząd Miejski
Kierunek działań/zadania	<p>Utworzenie Inkubatora Przedsiębiorczości</p> <p>Inkubator przedsiębiorczości dla osób zagrożonych wykluczeniem, dla grup wrażliwych byłby dość innowacyjnym projektem w skali kraju. Działania Inkubatora obejmowałyby większość wymienionych powyżej działań aktywizujących, promocyjnych i szkoleniowo-warsztatowych.</p> <p>Poza wymienionymi powyżej działaniami Inkubator pozyskiwałby także środki na nowe projekty, z czasem dzięki współpracy partnerów społecznych i biznesowych osiągnął by niezależność finansową.</p>	Urząd Miejski

Cel horizontalny 4: Rozwój form współpracy i komunikacji w zakresie świadczenia usług społecznych		Podmioty odpowiedzialne
Kierunek działań/zadania	<p>Opracowanie systemu kooperacji pomiędzy instytucjami i organizacjami świadczącymi pomoc społeczną w mieście, obejmujące m.in. takie działania/zadania jak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • utworzenie Rady Konsultacyjnej przy Burmistrzu Miasta obejmującej m.in. przedstawicieli seniorów, osób niepełnosprawnych i rodzin wielodzietnych, • usprawnienie systemu wymiany informacji pomiędzy instytucjami pomocy społecznej i organizacjami w mieście, • ułatwienie dostępu do aktualnej i wszechstronnej informacji o problemach społecznych w mieście (np. poprzez opracowanie systemu monitoringu problemów z jakimi borykają się mieszkańcy miasta), • wspólne planowanie inicjatyw związanych z pomocą społeczną i przeciwdziałaniu wykluczeniu, • wymiana doświadczeń i wiedzy w zakresie potrzeb społecznych poszczególnych grup i kategorii społecznych mieszkańców, • wymiana doświadczeń i wiedzy w zakresie aktualnych zjawisk i problemów społecznych mających wpływ na sytuację osób zagrożonych wykluczeniem w mieście. 	Urząd Miejski, MOPS, PCPR, organizacje pozarządowe, PUP
Kierunek działań/zadania	<p>Rozwój systemu informacji, doradztwa i poradnictwa dla poszczególnych grup objętych pomocą społeczną, obejmujące m.in. takie działania/zadania jak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • organizacja akcji społecznych i kampanii informacyjno-edukacyjnych mających na celu zwiększenie świadomości poszczególnych grup mieszkańców o dostępnych formach pomocy (wykorzystanie Internetu, reklamy typu outdoor, organizacji dni otwartych i dyżurów informacji telefonicznej, organizacja prelekcji i otwartych spotkań z mieszkańcami) • tworzenie lokalnych centrów informacji dla poszczególnych grup zagrożonych wykluczeniem, • angażowanie w działalność informacyjną wolontariuszy i przedstawicieli aktywnych organizacji pozarządowych. 	Urząd Miejski, MOPS, PCPR, organizacje pozarządowe, PUP
Kierunek działań/zadania	<p>Zwiększenie roli organizacji pozarządowych i wolontariatu w świadczeniu usług z zakresu pomocy społecznej, obejmujące m.in. takie kierunki działań jak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tworzenie warunków do rozwoju i działalności organizacji pozarządowych, w tym tworzenie punktów konsultacyjno – doradczych dla organizacji społecznych, stworzenie sprawnie działającego systemu informacyjnego, • coroczne opracowywanie programu współpracy Miasta z organizacjami pozarządowymi, • rozwój infrastruktury społecznej, w tym: miejsc spotkań mieszkańców, lokali dla organizacji pozarządowych, 	Urząd Miejski, MOPS, PCPR, organizacje pozarządowe, PUP

- zlecenie organizacjom zadań publicznych poprzez organizację konkursu,
- organizacja szkoleń dla liderów i organizacji społecznych,
- promocja aktywnie działających organizacji społecznych i grup wolontariatu poprzez wręczanie nagród Burmistrza Miasta za działalność na rzecz osób potrzebujących w mieście,
- **powołanie Centrum Wolontariatu;**
Centrum Wolontariatu może być prowadzone przez MOPS Kętrzyn, jednak realizacja tego zadania będzie wymagać zatrudnienia animatora lokalnego, który animowałby działania wolontarystyczne. Celem działania będzie: rozszerzenie oferty pomocowej MOPS, lepsze rozeznanie i zaspokojenie potrzeb społeczności lokalnej, wsparcie pracy socjalnej, wykorzystanie zasobów społeczności lokalnej, aktywizacja społeczności lokalnej, droga do usamodzielnienia klientów (wolontariat klientów). Wolontariuszami będą: młodzież szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych (np. korepetycje dla dzieci z rodzin ubogich), osoby w wieku aktywności zawodowej (banki czasu), seniorzy (banki czasu, towarzysze osobom starszym i samotnym), klienci MOPS.

4.2 Program operacyjny Osoby bezrobotne

Bezrobocie jest problemem społeczno-ekonomicznym dotykającym w sposób bezpośredni lub pośredni (dzieci i młodzież) różne grupy wrażliwe. Stąd walka z bezrobociem została uznana jako problem przekrojowy a zaplanowane zadania zostały przedstawione w celu horyzontalnym nr 3.

Tutaj natomiast przedstawione zostaną zadania wynikające z celu: Przeciwdziałanie negatywnym skutkom bezrobocia

Cel : Przeciwdziałanie negatywnym skutkom bezrobocia		Podmioty odpowiedzialne
Kierunek działań/zadania	<p>Przeciwdziałanie ubóstwu</p> <p>Walka z ubóstwem jest jednym z podstawowych priorytetów w UE. Impuls europejski stwarza możliwość opracowanie skutecznych programów przeciwdziałania temu zjawisku. W ramach tego kierunku będą realizowane m.in. następujące zadania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • efektywna dystrybucja zasiłków dla osób bezrobotnych • stworzenie sieci asystentów rodzin skrajnie ubogich • działania aktywizujące zawodowo osoby bezrobotne • wsparcie kobiet powracających na rynek pracy • realizacja projektu typu Domy–kluby oraz Domów zatrudnienia przejściowego – w Domach-Klubach beneficjenci biorą udział w zajęciach edukacyjnych (kursach zawodowych, warsztatach, zajęciach z ekspertami), które pomagają w przygotowaniu do wejścia na otwarty rynek pracy. Uczą się od siebie nawzajem, a także sami określają swoje potrzeby edukacyjne: wyrażają chęć uczestnictwa w kursach językowych i zawodowych, szkoleniach komputerowych czy kursach prawa jazdy. 	Instytucje rynku pracy, MOPS, Organizacje pozarządowe
	<p>Warsztaty terapeutyczne utrzymujące stabilny poziom samooceny osób bezrobotnych</p> <p>Celem tego kierunku działań będzie stworzenie spójnego cyklicznego programu pobudzającego osoby bezrobotne do różnorodnych aktywności oraz motywującego do społecznie pożądanym zachowań, które pozytywnie wpłyną na ich samoocenę m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • twórczość artystyczna • działalność na rzecz lokalnej społeczności • pozyskiwanie nowej wiedzy i kompetencji. 	Instytucje rynku pracy, MOPS, Organizacje pozarządowe
	<p>Zwiększenie aktywności pozazawodowej osób bez pracy m.in. w Centrum Wolontariatu</p> <p>Celem tego zadania jest zachęcenie osób bezrobotnych do aktywności na rzecz innych. Zapobiega to izolacji społecznej, poczuciu bezradności a jednocześnie zaspokaja potrzebę przynależności, a często i samorealizacji.</p>	

	System wsparcia dla rodzin osób bezrobotnych (pomoc doradcza, szkoleniowa, psychologiczna), w tym dla dzieci i młodzieży	Instytucje rynku pracy, MOPS, Organizacje pozarządowe
	Budowa lokali czynszowych	Urząd Miejski

4.3 Program operacyjny Dzieci i młodzież

Dzieci i młodzież stanowią jedną trzecią całej ludności świata i połowę populacji większości krajów rozwijających się. Inwestowanie w dzieci jest więc inwestycją w przyszłość. Polepszenie sytuacji dzieci pozwoli w efekcie na przeciwdziałanie niestabilności państw, zapewni długotrwały zrównoważony rozwój, a także stabilność i bezpieczeństwo humanitarne na szczeblu krajowym, regionalnym i światowym. Dzieci są więc wrażliwą grupą społeczną. W związku z tym kwestie ich dotyczące powinny znaleźć się w centrum zainteresowania na wszystkich szczeblach kreowania polityki społecznej.

Wyzwania związane z tą grupą społeczną dotyczą, między innymi, kwestii zdrowia, edukacji i kształcenia, integracji społecznej, walki z przestępstwami i przemocą domową i seksualną.⁴⁶

Badania młodzieży w Polsce wskazują także na takie zjawiska jak:

- nadreprezentacja dzieci i młodzieży wśród osób biednych w Polsce;
- międzypokoleniowa transmisja biedy;
- „gettyzacja” biednych dzieci/młodzieży;
- dysfunkcjonalność środowisk wychowawczych;
- stan zdrowia (np. efekt psycho-fali), czyli wyraz dramatu „etycznego osamotnienia młodego człowieka, kiedy bezpośrednio i niedojrzałe doświadczanie społecznych napięć i kryzysów zamienia się w dyspozycje psychiczne: w poczucie osobistego niespełnienia, w lęki, depresje, neurozy. Tendencja jest światowa, lecz polskich odniesień nie brakuje. Młodzi nie tylko mają problemy z wchodzeniem w dorosłość, lecz i ich dojrzewanie psychiczne jest coraz trudniejsze. I chociaż zanadto się nie uskarżają, wielu z nich nie radzi sobie z nadmiernymi wymaganiami społeczeństwa, z kulturową presją na osiągnięcie sukcesu”⁴⁷

W województwie warmińsko-mazurskim wyzwaniem jest odpowiedź na wyzwanie związane z bezrobociem młodych osób i rosnącą migracją, głównie ze względów uwarunkować rynku pracy. To wokół tematu zatrudnienia skupiają się wszystkie

---

⁴⁶ tryb dostępu: http://europa.eu/legislation_summaries/humanitarian_aid/133603_pl.htm [data wejścia: 22.01.2014],

⁴⁷ Raport Młodzi 2011, op.cit., s. 29; tryb dostępu: <http://atomywsieci.pl/pliki/2013-2017-Kierunki-polityki-mlodziezowej-warmia-mazury.pdf> [data wejścia: 22.01.2014];

problemy, które później przekładają się na obszar integracji społecznej, kultury czy aktywności społecznej.⁴⁸

Działania skierowane do grupy wrażliwej dzieci i młodzieży mają zrealizować następujące cele:

Cel 1: Podnoszenie wiedzy i kompetencji społecznych dzieci i młodzieży

Cel2 : Rozbudowa oferty zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży

Cel 3: Doskonalenie systemu wsparcia dzieci w rodzinach dysfunkcyjnych

Cel 4: Rozbudowa systemu wsparcia dla dzieci chorych i niepełnosprawnych

---

⁴⁸ <http://atomywsieci.pl/pliki/2013-2017-Kierunki-polityki-mlodziezowej-warmia-mazury.pdf> [data wejścia: 22.01.2014],

Cel 1: Podnoszenie wiedzy i kompetencji społecznych dzieci i młodzieży	Podmioty odpowiedzialne
<p data-bbox="236 1137 411 1196">Kierunek działań/zadania</p> <p data-bbox="448 389 852 421">Organizacja zajęć pozalekcyjnych</p> <p data-bbox="448 456 1262 645">Jednym z obszarów wsparcia dzieci i młodzieży jest wzmacnianie ich potencjału poprzez podnoszenie wiedzy i umiejętności, w tym również z zakresu kompetencji społecznych. Procesy edukacyjne realizowane przez odpowiednio przygotowanych pedagogów realizują nie tylko cele poznawcze i dydaktyczne, ale również socjalizacyjne, integracyjne. W ramach tego kierunku będą realizowane m.in. następujące zadania:</p> <ol data-bbox="448 651 1262 1944" style="list-style-type: none"> <li data-bbox="448 651 1262 904">1. Profilaktyka chorób nowotworowych – poszerzenie wiedzy uczniów (zajęcia pozalekcyjne, skierowane do młodzieży szkół ponad gimnazjalnych, z pokazami filmów i prelekcjami na temat chorób nowotworowych, badań profilaktycznych, nauce samobadania piersi, jak i przestrzegania odpowiedniej diety. Realizacja zadania będzie wymagała obecności zatrudnienia odpowiedniego lektora /lekarza lub pielęgniarki/, zakup odpowiednich filmów i innych materiałów /komputer, rzutnik/ <li data-bbox="448 911 1262 1263">2. Organizacja grup zabawowych (grupa zabawowa obejmuje stałą opieką ok. 10 dzieci w wieku 2-4 lat z rodzin zagrożonych marginalizacją społeczną. Dzieci pod okiem konsultanta pedagoga uczą się samoobsługi, utrzymania higieny, bawią się, mogą zjeść posiłek, rozwijają swoje zainteresowania, są przygotowywane do podjęcia nauki w szkole. Uczą się także współzycia w grupie. Rodzice tych dzieci przez uczestnictwo w zabawach z dziećmi i uczą się nabywają umiejętności pracy z dziećmi. Konsultant pedagog współpracują stale z rodzicami dzieci; Konsultant w pierwszym roku projektu będzie opłacany z Fundacji Komeńskiego, kolejny rok ze środków funduszu alkoholowego). <li data-bbox="448 1270 1262 1944">3. Zajęcia pozalekcyjne „PIERWSZA POMOC PRZEDMEDYCZNA” (Programem zostaną objęte dzieci z klas I – VI Szkoły Podstawowej nr 1 w Kętrzynie. W czasie trwania projektu uczniowie wezmą udział w scenkach dramatycznych, pokazach, ćwiczeniach praktycznych. Na zajęciach dzieci będą uczyły się, jak sprawdzić, czy osoba poszkodowana jest przytomna. Poznają numery ratownicze i nauczą się prawidłowo wzywać pomoc. Ćwiczenia praktyczne będą obejmowały naukę układania osoby poszkodowanej w pozycji bocznej oraz naukę wdechów i ucisków ratowniczych. Uczniowie klas IV-VI będą uczyli się teoretycznie i praktycznie, jak udzielać pierwszej pomocy. Wprowadzona zostanie dodatkowa tematyka – złamania, rany i krwotoki. Zostanie zorganizowany pokaz dla uczniów naszej szkoły. Na zakończenie każdy uczestnik programu otrzyma certyfikat ukończenia zajęć. Zajęcia umożliwią dzieciom nabycie umiejętności przydatnych w życiu codziennym. Coraz częściej słyszy się o uratowaniu życia przez dziecko, poprzez wezwanie karetki czy ułożenie w pozycji bezpiecznej. To będą potrafili uczniowie po takich zajęciach. Przyzwyczajają się do myśli, że trzeba komuś pomóc i będą wiedzieli, jak należy w takich sytuacjach się zachować. W programie udział wezmą uczniowie klas I - III i IV - VI Szkoły Podstawowej nr 1 w Kętrzynie. Przewidywana liczba uczestników – 90 osób, Praca będzie 	<p data-bbox="1289 389 1485 904">ŚOW TPD w Kętrzynie, Kętrzyńskie Towarzystwo Amazonki, MOPS, Placówki oświatowe: SP nr 3 Kętrzyn, Szkoła Podstawowa nr 4 Szkoła Podstawowa nr 1 Przedszkola Organizacje pozarządowe</p>

	<p>odbywała się w grupach po max. 15 osób. W związku z organizacją pracy szkoły praca z dziećmi będzie trwała 45 minut. Przewiduje się przeprowadzenie 96 godz. zajęć, będą odbywały się 4 godz. w tygodniu, tj. w klasach I - III – 2 godz. x 12 tygodni = 24 godz., w klasach IV - VI – 2 godz. x 12 tygodni=24 godz. Razem 48 godz. Realizacja zadania będzie wymagała zatrudnienia 3 osób prowadzących (48hx50,00=2400,00) oraz zakupu materiałów niezbędnych do realizacji zajęć (środek dezynfekujący do fantomów, bandaż, chusty, koc termiczny) – 400,00).</p> <p>4. Akademia Przedszkolaka – program skierowany do dzieci nie korzystających z przedszkoli oferujący zajęcia z zakresu: rekreacji ruchowej, edukacji teatralnej, terapii; program na również na celu zmianę postaw rodziców wobec edukacji przedszkolnej</p>	
	<p>Utworzenie Uniwersytetu Dziecięcego</p> <p>Uniwersytet Dziecięcy mógłby zostać utworzony przy współpracy z Wyższą Szkołą Informatyki i Ekonomii TWP w Olsztynie, bądź inną uczelnią. Przedsięwzięcie to miałby na celu popularyzację wiedzy i budowanie świadomości ekonomicznej wśród młodzieży i dzieci. Jednocześnie Uniwersytet byłby miejscem oferującym spotkania i zajęcia dla rodziców z zakresu wychowywania i kształtowania postaw u najmłodszych, budowania relacji z dziećmi oraz podnoszenia ich własnej świadomości ekonomicznej. Przykładowe zajęcia skierowane do rodziców:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozwijanie umiejętności poznawczych dziecka, • poszukiwanie motywacji do samorozwoju oraz sposoby motywowania dziecka do rozwoju • sposoby rozbudzania ciekawości dziecka • jak rozmawiać z dzieckiem o pieniądzach i oszczędzaniu • rola mediów w kształtowaniu percepcji młodego konsumenta. 	<p>Uczelnie wyższe, organizacje pozarządowe</p>
	<p>Realizacja zajęć terapeutycznych dla dzieci i młodzieży oraz ich rodzin</p> <p>Celem tego działania będzie kompleksowa pomoc rodzinie w problemach dotyczących wychowania dzieci i młodzieży oraz wzajemnych relacji rodzinnych.</p> <ul style="list-style-type: none"> • prowadzenie zajęć z dziećmi – „eurosierotami” zagrożonymi niedostosowaniem społecznym z trudnościami dydaktycznymi i emocjonalnymi • klubo-kawiarnia/szkoła dla rodziców – współpraca ze specjalistami: pedagogiem, psychologiem, logopedą, socjoterapeutką; organizacja warsztatów oraz konsultacji i pomocy w zakresie rozwiązywania problemów wychowawczych, np.: jak radzić sobie z trudnymi emocjami dzieci (złością), dziećmi nadpobudliwymi psychoruchowo, dzieci zdolnych, grupa wsparcia rodziców dzieci z autyzmem itp. • powołanie świetlicy opiekuńczo-wychowawczej (głównym celem jest pomoc dzieciom i młodzieży w nauce oraz realizacja zajęć rozwijających zainteresowania; zajęcia będą odbywać się codziennie po 2 godziny; zaangażowanych będzie 5 nauczycieli 	<p>Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Kętrzynie, Placówki oświatowe: Przedszkola, Szkoły podstawowe: SP nr 3 Kętrzyn Organizacje pozarządowe</p>

oraz pedagog, psycholog, lekarz, policjant, straż graniczna, pożarna; ponadto organizowane będą warsztaty dla rodziców ze specjalistami różnych dziedzin)

- wolontariusz w rodzinie - głównym celem jest wsparcie rodziców dzieci i młodzieży w pokonaniu trudności związanych z wychowaniem; wsparcie rodzinom udzielane jest przez przeszkolonych wolontariuszy, którzy sami są rodzicami, a główną ideą projektu jest wymiana doświadczeń i wiedzy między rodzicami
- oferta edukacyjna: spotkania, warsztaty ulotki, broszury poświęconych promowaniu pozytywnego rodzicielstwa oraz dotyczących opieki i wychowania dzieci
- projekt szkoleń dla profesjonalistów (pracowników socjalnych, pielęgniarek i położnych, lekarzy, psychologów, policjantów, kuratorów, pracowników żłobków i innych) na temat ochrony dzieci i młodzieży.

Cel2 : Rozbudowa oferty zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży		Podmioty odpowiedzialne
Kierunek działań/zadania	<p>Realizacja programów rozwijających pasje i zainteresowania dzieci</p> <p>Celem tego działania będzie aktywizowanie młodych ludzi w kierunku rozwoju zainteresowań. W ramach tego kierunku realizowane będą m.in. następujące zadania:</p> <p>1. Zajęcia pozalekcyjne TO, CO W NAS UKRYTE – ROZWIJAMY PASJE (głównym celem jest rozwijanie zainteresowań i uzdolnień uczniów, w szczególności w dziedzinach artystycznych, wspieranie i promowanie aktywności twórczej uczniów uzdolnionych, rozbudzanie nowych pasji, kreatywności i aktywności twórczej. Program ma na celu podwyższenie jakości funkcjonowania systemu oświaty poprzez wprowadzenie rozwiązań zwiększających efektywność kształcenia i wychowania. Odpowiada zapotrzebowaniu środowiska, w którym funkcjonuje szkoła i umożliwia uczniom dostęp do szerszej oferty edukacyjnej. Uczestnictwo w programie korzystnie zmodyfikuje postawy dzieci, poprawi ich funkcjonowanie społeczne, rozbudzi aktywność do angażowania się w późniejszych latach w różne formy zajęć realizowanych w szkole i poza nią. Dzieci będą mogły aktywnie spędzić wolny czas wśród rówieśników pod fachową opieką pedagogów. Ponadto program przyczyni się do: wykorzystania innowacyjnych metod pracy, kształtowania w uczniach właściwych postaw społecznych i moralnych, wrażliwości estetycznej, wyrabiania nawyków systematycznego korzystania z różnorodnych dóbr kultury i umiejętności świadomego uczestnictwa w życiu kulturalnym szkoły i miasta, wyrabiania cech niezbędnych w życiu codziennym: samodzielności, asertywności, odpowiedzialności, przezwyciężania stresu i tęmy, wiary we własne siły, poczucia własnej wartości i czynnego dążenia do celu. Programem zostanie objętych 110 uczniów z klas 1 – 6, którzy wezmą udział w zajęciach artystycznych: zajęciach teatralnych, muzyczno-tanecznych, plastycznych. Ponadto w okresie realizacji programu zostanie przygotowana publikacja zbioru dziecięcej twórczości literackiej będącego plonem wieloletniej pracy literackiej uczniów naszej szkoły. Na każdym rodzaju zajęć uczniowie będą pracować w 2 grupach - 1 – 3 i 4 – 6 – razem 6 grup x 2h tyg. = 12h x 30 tyg. = 360h</p> <p>Docelowo wytwory artystycznej twórczości, wypracowane przez uczestników programu obejrzy cała społeczność szkolna. Na imprezę będącą zwieńczeniem działań programowych zostaną zaproszeni również uczniowie wszystkich szkół podstawowych w Kętrzynie i mieszkańcy miasta.</p> <p>Realizacja zadania będzie wymagała zatrudnienia 6 osób (360h x 50,00 = 18000,00) oraz zakupu materiałów niezbędnych do realizacji zajęć (plastyczne, do przygotowania scenografii, kostiumów) – 3500,00. Koszt wydania publikacji (nakład 400 egz.): 8000,00</p> <p>2. Zwiększenie udziału młodych ludzi w życiu społecznym Miasta</p> <ul style="list-style-type: none"> • stworzenie organu reprezentującego interesy młodych ludzi • zwiększenie udziału młodych ludzi w konsultacjach społecznych, komisjach, grupach roboczych 	<p>Placówki oświatowe: przedszkola Szkoła Podstawowa nr 1 Instytucje rynku pracy, Organizacje pozarządowe</p>

	<ul style="list-style-type: none"> wspieranie rozwoju NGOów reprezentujących interesy dzieci i młodzieży 	
	<p>Budowa lub poprawa stanu infrastruktury sportowo-rekreacyjnej</p> <ol style="list-style-type: none"> Modernizacja istniejącej bazy sportowej - dostosowanie istniejącej bazy sportowej do potrzeb zgłaszanych przez młodych ludzi oraz zatrudnienie specjalistów realizujących zadania. Przestrzeń dla młodych ludzi – stworzenie przestrzeni do rozwijania pasji i zainteresowań młodych ludzi; byłyby to obiekty do spotkań, miejsca gdzie mogliby samodzielnie realizować swoje pomysły i inicjatywy 	<p>MOSiR</p>
	<p>Rozbudowa oferty kulturalnej skierowanej do dzieci i młodzieży</p> <p>W ramach tego kierunku realizowane będą m.in. następujące zadania:</p> <ul style="list-style-type: none"> organizacja imprez kulturalnych rozwijających zainteresowania ludzi młodych, włączanie ludzi młodych w kreowanie pomysłów na rozbudowę oferty kulturalnej, wspieranie młodzieży w samoorganizacji na rzecz rozwoju oferty kulturalnej miasta. 	<p>Placówki oświatowe, Urząd Miejski, organizacje pozarządowe</p>
	<p>Programy skierowane do młodych ludzi i ich rodziców</p> <p>Celem tego kierunku zadań będzie przede wszystkim wzmocnienie więzi rodzinnych oraz aktywizacja młodych osób i ich rodziców w celu wspólnego, atrakcyjnego i wartościowego sposobu spędzania wolnego czasu w gronie najbliższych. W ramach tego kierunku realizowane będą m.in. następujące zadania:</p> <ul style="list-style-type: none"> Jak zabawa? - cykl warsztatów skierowanych do rodziców i dzieci dotyczących atrakcyjnych sposobów spędzania czasu wolnego; Zajęcia odbywać się będą 1x w tygodniu po 2 godziny. Rodzice wspólnie z dziećmi będą uczyć się różnych form spędzania wolnego czasu oraz będą poznawać techniki ich spędzania. Zajęcia psychoprophylaktyczne, których celem jest podniesienie kompetencji życiowych oraz społecznych dzieci i młodzieży oraz ich rodziców przez nabycie ważnych umiejętności psychologicznych i społecznych, w tym z zakresu komunikacji interpersonalnej, umiejętności wychowawczych umiejętności nawiązywania kontaktów z ludźmi, radzenia sobie ze stresem, rozwiązywania konfliktów, opierania się naciskom ze strony otoczenia Organizacja imprez sportowo-rekreacyjnych i kulturalnych dla młodych ludzi i ich rodziców o charakterze profilaktycznym, propagujących zdrowy styl życia, uczących współpracy w grupie ale też współzawodnictwa typu „Piknik rodzinny Organizacja warsztatów artystycznych „Bądź mistrzem” (plastycznych, rzeźbiarskich, muzycznych, kulinarnych i innych) umożliwiających weryfikację umiejętności, poznanie aktualnych mistrzów (organizacja spotkań z osobami wybitnymi w danej dziedzinie: sportowcami, kucharzami, malarzami) będących 	<p>Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Kętrzynie Placówki oświatowe: przedszkola SP nr 3 Kętrzyn Warsztat Terapii Zajęciowej organizacje pozarządowe</p>

	<p>wsparciem dla rodziców dzieci szczególnie uzdolnionych,</p> <ul style="list-style-type: none"> • Projekt „Rzękodzieło” - tworzenie rękodzieła dzięki rozwojowi pasji i zainteresowań, w zajęcia zaangażowani będą rodzice; zajęcia odbywać się będą 1x w tygodniu. 	
	<p>Utworzenie świetlicy środowiskowej</p> <p>Świetlica powstałaby dla grupy dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych w pomieszczeniach przy Parafii Św. Jerzego w Kętrzynie. Dzieci w wieku 6-14 lat znajdą tu pomoc i wsparcie w rozwiązywaniu swoich problemów szkolnych, rówieśniczych czy rodzinnych, będą odrabiać lekcje, bawić się, mogą zjeść podwieczorek, rozwijać swoje zainteresowania. Uczyć się współżycia i współpracy w grupie oraz rozwiązywania konfliktów bez używania przemocy. Do placówki będą kierowane dzieci i młodzież przez MOPS Kętrzyn, który w ramach współpracy zapewni pomoc psychologiczną i socjalną. Zadanie będzie finansowane ze środków Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz z grantów. Ponadto w świetlicy realizowane będą następujące zadania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Współpraca wychowawców ze świetlic z rodzicami i nauczycielami swoich podopiecznych; • Socjoterapeutyczny Klub Młodzieżowy realizujący zadania z zakresu socjoterapii oraz integracji społecznej i zawodowej młodzieży zagrożonej wykluczeniem. Klub oferuje również wsparcie w rozwiązywaniu swoich problemów psychologicznych, rodzinnych i socjalnych. • Projekty skierowane do uczestników Klubu rozwijające zainteresowania, w tym doskonalące obsługę komputera i Internetu, pozwalające nadrobić zaległości szkolne, nabyć wiedzę zwiększającą umiejętności niezbędne na rynku pracy oraz nauczyć się spędzania wolnego czasu. 	<p>MOPS, SP nr 3 Kętrzyn</p>

Cel 3: Doskonalenie systemu wsparcia dzieci w rodzinach dysfunkcyjnych		Podmioty odpowiedzialne
Kierunek działań/zadania	<p>Utworzenie świetlicy środowiskowej</p> <p>Zadanie omówione zostało przy celu 2</p>	MOPS, SP nr 3 Kętrzyn
	<p>Organizacja Grup zabawowych</p> <p>Zadanie omówione zostało przy celu 1</p>	MOPS
	<p>Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci z rodzin dysfunkcyjnych</p> <p>W ramach tego kierunku realizowane będą zajęcia proponowane przez placówki oświatowe oraz organizacje pozarządowe m.in. następujące:</p> <ol style="list-style-type: none"> Warsztaty dla dzieci i młodzieży z zakresu obsługi komputera i Internetu (zorganizowanie i przeprowadzenie warsztatów informatycznych dla grupy dzieci i młodzieży znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. Jest to wsparcie inicjatyw społecznych służących wyrównywaniu szans edukacyjnych, a tym samym startu życiowego młodzieży. Zajęcia będą odbywały się dwa razy w tygodniu i są skierowane do dzieci i młodzieży ze ŚOW TPD w Kętrzynie. Realizacja zadania będzie wymagała zatrudnienia instruktora- informatyka i zakupienie odpowiedniego i aktualnego sprzętu). Pozalekcyjne zajęcia sportowe (zajęcia taneczne, piłka nożna, siatkowa, basen, zajęcia korekcyjna wad postawy skierowane do dzieci ze SP nr 3 z rodzin z dysfunkcjami; odbywają się po 2 godz. codziennie od poniedziałku do piątku. Zajęcia korekcyjne połączone z basenem oraz konsultacjami lekarskimi odbywające się z udziałem rodziców jako alternatywna forma spędzania czasu wolnego z rodziną) Zajęcia pozalekcyjne (zajęcia w Świetlicy Terapeutycznej w Szkole Podstawowej nr 4 w Kętrzynie) kierowane są do dzieci z rodzin patologicznych, niewydolnych wychowawczo oraz dzieci sprawiających trudności wychowawcze. Zajęcia prowadzone byłyby 5 dni w tygodniu po 2 godziny. Wskazane jest zorganizowanie zajęć w 2 grupach: dzieci z klas I-III i IV-VI. 	Placówki oświatowe: Szkola Podstawowa nr 4, Szkola Podstawowa nr 3, TPD, organizacje pozarządowe

Cel 4: Rozbudowa systemu wsparcia dla dzieci chorych i niepełnosprawnych		Podmioty odpowiedzialne
Kierunek działań/zadania	<p>Budowa systemu wsparcia dla dzieci chorych i niepełnosprawnych</p> <p>W ramach tego kierunku realizowane będą m.in. następujące zadania:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Sala Doświadczania Świata I – zajęcia dla dzieci niepełnosprawnych poprzez wykorzystanie specjalnego wyposażenia sali poprawiającego możliwości psychoruchowe 2. Doświadczanie Świata II – zajęcia dla dzieci niepełnosprawnych polegające na aktywnym uczestnictwie w życiu miasta; wycieczki po mieście i za miasto, organizacja happeningów, 3. „Mój Los” - rozwój kompetencji społecznych dzieci niepełnosprawnych – terapie, warsztaty podnoszące ich samoocenę, nauka korzystania z Internetu i nowoczesnych technologii informacyjnych 4. Programy wsparcia rodziców dzieci niepełnosprawnych – konsultacje z lekarzami, psychologami, dietetykami, rehabilitantami 5. Utworzenie grupy teatralnej, kabaretowej, formacji tanecznej lub innego zespołu skupiającego niepełnosprawną młodzież 6. Stworzenie klubu dziecięcego jako z formy opieki nad małymi dziećmi (do 3 roku życia); jego celem jest pomoc rodzicom w godzeniu pracy zawodowej z obowiązkami rodzinnymi; realizuje te same funkcje, które pełni żłobek, jednak w mniejszym zakresie z uwagi na krótszy czas przebywania w nim dzieci; w klubie dziecięcym dziecko ma zapewnioną opiekę, ale również wychowuje się i poprzez zabawę uczy nowych doświadczeń i umiejętności. 	<p>Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Kętrzynie Placówki oświatowe, organizacje pozarządowe</p>
	<p>Budowa Centrum Rehabilitacji</p> <p>Budowa ośrodka pełniącego funkcję lokalnego centrum zdrowia oferującego kompleksowy pakiet usług z zakresu rehabilitacji ruchowej skierowaną do wszystkich mieszkańców Miasta (osób niepełnosprawnych, seniorów, dzieci, młodzieży i dorosłych), realizującego projekty z zakresu profilaktyki i promujące zdrowy styl życia.</p> <p>Projekt w realizacji przy ul. Bydgoskiej1 – gabinety rehabilitacji i rozwoju psychoruchowego. Projekt obejmuje również budowę basenu krytego przy ul. Szpitalnej (4 mln w latach 1016-1017) z uwzględnieniem zajęć dla dzieci, młodzieży u seniorów.</p>	<p>MOSiR</p>

4.4 Program operacyjny Rodzina

Celem lokalnej pomocy społecznej jest umożliwienie rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia. Ważne jest zaspokojenie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka. Pomoc ta powinna w miarę możliwości doprowadzić do życiowego usamodzielnienia oraz integracji ze środowiskiem. Szczególną opieką powinno się otoczyć rodziny dysfunkcyjne, w których występują istotne nieprawidłowości w zaspokajaniu podstawowych potrzeb biologicznych i psychospołecznych dziecka. Problemy w takich rodzinach mają najczęściej charakter wielopokoleniowego procesu tworząc przez to błędne koło, które ciężko rodzinie przerwać wyłącznie własnymi siłami.

Działania skierowane do grupy wrażliwej jaką jest rodzina wpimają zrealizować następujące cele:

Cel 1: Organizacja systemu pomocy rodzinom dysfunkcyjnym i wymagającym wsparcia

Cel2 : Promocja rodziny jako wartości społecznej

Cel 1 : Organizacja systemu pomocy rodzinom dysfunkcyjnym i wymagającym wsparcia	Podmioty odpowiedzialne
<p>Kierunek działań/zadania</p>	<p>Specjalistyczne poradnictwo dla osób i rodzin w kryzysie, np. poprzez:</p> <p>Utworzenie Ośrodka Interwencji Kryzysowej z punktem mediacji rodzinnej; praca ośrodka prowadzona będzie również w godzinach popołudniowych i kierowana jest do wszystkich rodzin z terenu miasta Kętrzyn. Środki finansowe na utworzenie takiego punktu mogą pochodzić z tzw. kapslowego, środków własnych oraz zewnętrznych (konkursy). Ośrodek działałby przy MOPS w Kętrzynie. Zakres udzielanej pomocy obejmowałyby:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przeprowadzanie interwencji kryzysowych w kontakcie bezpośrednim lub telefonicznym, • udzielanie wsparcia psychicznego, • przeprowadzanie interwencji dotyczących zatrzymania przemocy we współpracy z pracownikami socjalnymi, kuratorami sądowymi i Policją, • prowadzenie mediacji rodzinnych, prowadzenie negocjacji małżeńskich poprzez występowanie w roli mediatora, prowadzenie poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego, prawnego (indywidualnego i rodzinnego), • prowadzenie konsultacji dla osób uzależnionych i współuzależnionych, • prowadzenie rozmów terapeutycznych i informacyjnych, udzielanie konsultacji dotyczących problemów osobistych i rodzinnych, • animowanie i prowadzenie grup wsparcia i grup edukacyjno-terapeutycznych, • współpraca z Policją, pedagogami szkolnymi, pracownikami socjalnymi, kuratorami, instytucjami i organizacjami pracującymi na rzecz osób potrzebujących pomocy, • prowadzenie działalności edukacyjnej i informacyjnej, • opracowywanie i realizacja programów terapeutycznych.
	<p>Wspieranie rodzin w pełnieniu ich podstawowych funkcji, głównie w zakresie opieki i wychowania</p> <p>Utworzenie Klubu Integracji Rodzin przy TPD w Kętrzynie</p> <p>Nowej forma wsparcia dziennego, której celem jest realizacja działań umożliwiających udzielenie indywidualnym osobom oraz ich rodzinom pomocy w odbudowywaniu i podtrzymaniu umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej, w powrocie do pełnienia ról społecznych. Zadaniem klubu będzie również wspieranie pozycji rodziny i dziecka w środowisku lokalnym oraz pomoc w niwelowaniu przyczyn ich dysfunkcji w tym uruchomienie warsztatów dla rodzin, doradztwa psychologicznego a także prowadzenie działalności edukacyjnej w środowiskach zagrożonych alkoholizmem, narkomania i przemocą. Spotkania odbywałyby się dwa razy w miesiącu po 2 godziny. Realizacja wymagałaby zatrudnienia terapeuty,</p>

	<p>psychologa itp.</p> <p>Organizacja warsztatów dla rodziców i dzieci</p> <p>Rodzice wspólnie z dziećmi będą wyszukiwać różne formy spędzania wolnego czasu oraz będą poznawać techniki ich spędzania. Zajęcia odbywać się będą raz w tygodniu po 2 godziny. Instytucja zgłaszająca: SP nr 3 w Kętrzynie.</p>	
Kierunek działań/zadania	<p>Wdrażanie skutecznych form kontroli prawnej i społecznej mającej na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, np. poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opracowanie i wydanie informatora zawierającego podstawową wiedzę o zjawisku przemocy w rodzinie, możliwościach pomocnych działań dla osób dotkniętych przemocą, informacje prawne oraz informacje o miejscach, w których mieszkańcy mogą uzyskać pomoc, • zorganizowanie seminariów dotyczących rozwijania współpracy interdyscyplinarnej służb instytucji i organizacji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie • kontakty z lokalnymi mediami informujące o podejmowanych działaniach w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, • wypracowanie procedur współpracy pomiędzy służbami na rzecz efektywnego przeciwdziałania przemocy 	MOPS, placówki edukacyjne, Komenda Powiatowa Policji
Kierunek działań/zadania	<p>Realizacja programu Karta Dużej Rodziny i cykliczne zwiększanie liczby partnerów zaangażowanych w program (także z sektora prywatnego)</p> <p>Kontynuacja programu przyjętego Uchwałą Rady Miasta Kętrzyn.</p>	Urząd Miejski
Kierunek działań/zadania	<p>Zwiększenie dostępu do mieszkań socjalnych i komunalnych</p> <p>Budowa lokali mieszkalnych – czynszowych - około 30-40 lokali zostanie przeznaczonych dla rodzin z niewielkimi dochodami (co roku ponad 70 rodzin jest zakwalifikowanych do najmu takiego lokalu, a ich odzysk jest znikomy), budynki z minimalną wielkością części wspólnych, licznikami przedpłatowymi celem obniżenia kosztów ich utrzymania.</p>	Urząd Miejski

Cel 2 : Promocja rodziny jako wartości społecznej		Podmioty odpowiedzialne
Kierunek działań/zadania	Organizowanie imprez integracyjno-sportowych i kulturalnych przeciwdziałających wykluczeniu społecznemu dzieci i rodzin, np.: <ul style="list-style-type: none"> • organizowanie cyklicznej imprezy pn. „Dni Rodziny”, • organizowanie turniejów i konkursów dla rodzin, • organizowanie imprez sportowych dla rodzin z dziećmi. 	Urząd Miejski, Kętrzyńskie Centrum Kultury, placówki edukacyjne, organizacje pozarządowe, MOPS
	Organizowanie edukacji na temat prawidłowo funkcjonującej rodziny <ul style="list-style-type: none"> • wykłady w placówkach edukacyjnych, • kampanie informacyjne w mediach lokalnych. 	Urząd Miejski, placówki edukacyjne, MOPS
Kierunek działań/zadania	Opracowywanie lokalnych programów i projektów polityki prorodzinnej obejmujących promocję skutecznych metod i form wspierania rodziny z udziałem lokalnych mediów, wolontariatu i organizacji grup samopomocowych.	Urząd Miejski, organizacje pozarządowe

4.5 Program operacyjny Osoby starsze

Obserwowana współcześnie dynamika globalnych procesów demograficznych wymusza głęboki namysł nad nowym kształtem polityki społecznej, uwzględniającej – w szerszym niż dotychczas zakresie – potrzeby i oczekiwania osób starszych, a także tworzenie konkretnych narzędzi zapobiegania potencjalnemu wykluczeniu społecznemu seniorów. Zmiana demograficzna implikuje szereg konsekwencji ekonomicznych, społecznych, kulturowych i edukacyjnych⁴⁹.

Działania skierowane do grupy wrażliwej, jaką stanowią seniorzy w Kętrzynie, mają się wpisywać w następujące cele:

Cel 1: Podnoszenie jakości i dostępności opieki nad osobami starszymi.

Cel2 : Aktywizacja osób starszych.

---

⁴⁹ R. J. Kijak, Z. Szarota, *Starość między diagnozą a działaniem*, Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich, Warszawa 2013, s. 6.

Cel 1 : Podnoszenie jakości i dostępności opieki nad osobami starszymi		Podmioty odpowiedzialne
Kierunek działań/zadania	<p>Tworzenie infrastruktury/obiektów świadczących usługi na rzecz osób starszych, jak np.: dzienne domy pomocy społecznej, świetlice, rodzinne domy pomocy dla osób starszych</p> <p>Tworzenie tego typu obiektów powinno być poprzedzone szczegółową analizą potrzeb mieszkańców w tym zakresie. Na zadanie to można byłoby pozyskać dofinansowanie ze środków dystrybuowanych w ramach PO WER 2014-2020, gdyż w założeniach dokumentu podkreśla się, że wsparcie unijne będzie koncentrować się m.in. na budowie systemu wsparcia dla osób niesamodzielnych (w tym osób starszych). W perspektywie starzenia się populacji wyzwaniem staje się rosnąca liczba osób starszych, a przez to pojawia się konieczność budowania systemu usług społecznych (w tym opiekuńczych).</p>	MOPS, PCPR, organizacje pozarządowe
Kierunek działań/zadania	<p>Zwiększenie dostępu do mieszkań chronionych</p> <p>Utworzenie ok. 40 mieszkań chronionych dla osób starszych w trudnej sytuacji życiowej wymagających wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu.</p>	Urząd Miejski, MOPS
Kierunek działań/zadania	<p>Organizacja systemu wsparcia finansowego i rzeczowego dla osób starszych będących w trudnej sytuacji materialnej</p> <p>Działanie to można byłoby realizować poprzez szeroko zakrojoną współpracę organizacji pozarządowych, wspólną organizację akcji i koncertów, mających na celu zebranie środków finansowych niezbędnych do wsparcia osób pozostających w trudnej sytuacji finansowej.</p>	MOPS, organizacje pozarządowe
Kierunek działań/zadania	<p>Pomoc w dostępie do leczenia specjalistycznego i usług rehabilitacji, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Budowa Centrum Rehabilitacji przy ul. Bydgoskiej 1 – gabinety rehabilitacji i rozwoju psychoruchowego. Projekt budowy basenu krytego przy ul. Szpitalnej z ofertą zajęć m. in. dla seniorów; • działania związane z możliwością organizacji konsultacji z lekarzem geriatrą, przynajmniej w ramach cotygodniowych dyżurów specjalisty z innego miasta. 	MOPS, Urząd Miejski

Cel 2: Aktywizacja osób starszych		Podmioty odpowiedzialne
Kierunek działań/zadania	<p>Organizowanie różnych form spędzania wolnego czasu np. poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> • organizację zajęć kulinarnych, artystycznych, rozwijanie hobby i zainteresowań z uwzględnieniem nowoczesnych technologii i przekazu multimedialnego w ramach działalności UTW, klubów seniora, KCK, a także oferty organizacji pozarządowych, • wdrożenie programu Kętrzyńska Karta Seniora – karta zniżkowa przyznawana przez Urząd Miejski osobom, które ukończyły 60 lat. Posiadacz karty może korzystać ze zniżek na różne usługi i zajęcia (sportowe, kulturalne, szkoleniowe, gastronomiczne) oferowane przez instytucje, które przystąpiły do programu. 	Uniwersytet III Wieku, organizacje pozarządowe, Kętrzyński Dom Kultury, Urząd Miejski
	<p>Organizowanie zajęć sportowych i rekreacyjnych dla seniorów, w tym m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • powołanie Centrum Aktywności Seniora - wykonanie zadania będzie wymagać zatrudnienia animatora osób starszych. Centrum mogłoby działać przy MOSiR w Kętrzynie. Celem jest profilaktyka senioralna, działania rehabilitacyjne, ruchowe (np. areobik, aqua aerobik, nordic walking); • projekt „Trzymaj formę – Seniorzy” - zajęcia pod kierunkiem instruktora pozwalające utrzymać sprawność fizyczną osób starszych; dostęp do siłowni, zajęcia na basenie, zbiorowy spacer (rajd). Spotkania cykliczne (2-3 razy w tygodniu). 	MOSiR, MOPS
Kierunek działań/zadania	<p>Mobilizowanie do zwiększenia aktywności zawodowej osób 50+ m.in. poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opracowanie projektu aktywizacji zawodowej osób 50+ przez PUP w Kętrzynie, • organizacja szkoleń szkolenia zawodowych dla osób 50+, służących zdobyciu nowego zawodu lub podniesieniu kompetencji zawodowych, a także szkoleń miękkich, służących zdobyciu lub wzmocnieniu kompetencji ułatwiających znalezienie i utrzymanie zatrudnienia (np. w zakresie asertywności czy też nowych technologii); 	PUP, lokalni przedsiębiorcy
Kierunek działań/zadania	<p>Rozwój aktywności społecznej seniorów, w tym wolontariatu 50+, np. poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> • powołanie Rady Seniorów przy Radzie Miasta Kętrzyn - główną działalnością Rady byłoby określanie priorytetów potrzeb i problemów osób starszych oraz przedstawianie propozycji i wniosków dotyczących działań na rzecz seniorów. Ponadto misją Rady będzie inicjowanie, opiniowanie, doradzanie i wspieranie w sprawach dotyczących poprawy jakości życia osób starszych, • utworzenie Szkoły Superbabci i Superdziadka - szkoła w formie zajęć warsztatowych daje szansę na wzbogacenie wiedzy i 	Urząd Miejski, Kętrzyńskie Centrum Kultury, organizacje pozarządowe

umiejętności, sprzyjających prawidłowemu rozwojowi wnuków. Superbabci poznają metody twórczej edukacji, zabawy aktywnie angażujące dziecko i pobudzające jego ciekawość świata. Szkoła Superbabci przygotowuje także do wolontariatu, współpracy z dziećmi w środowisku lokalnym.

Zaangażowanie seniorów w społecznościach lokalnych może przyczynić się do poprawy jakości ich życia, jak też funkcjonowania społeczności. Dlatego władze lokalne, organizacje pozarządowe i przedstawiciele starszego pokolenia powinny stwarzać warunki do rozwoju społeczności zintegrowanych pod względem wiekowym w oparciu o szeroko zakrojone podejście, obejmujące w sposób całościowy takie obszary polityki lokalnej, jak: rozwój społeczności lokalnych, mieszkalnictwo, środowisko, transport, zdrowie, opieka społeczna, edukacja, praca i rozrywka. Należy to realizować poprzez udostępnianie obiektów osobom w każdym wieku i zachęcanie osób z różnych pokoleń o podobnych zainteresowaniach do tworzenia centrów wolontariatu. w celu organizowania spotkań służących międzypokoleniowej wymianie doświadczeń. Ważne jest podejmowanie działań ułatwiających dialog i większe zrozumienie między pokoleniami⁵⁰.

Barierami aktywizacji seniorów, na które należy zwrócić uwagę w przygotowywaniu oferty usług społecznych ukierunkowanych na tę grupę odbiorców są⁵¹:

- niedostateczne przygotowanie społeczności lokalnych do wspierania aktywności osób starszych;
- brak systemu wieloletniego wspierania i ewaluacji inicjatyw adresowanych do seniorów;
- brak programów przygotowujących do aktywnego życia na emeryturze;
- brak lokalnych systemów informacji o inicjatywach kierowanych do osób starszych;
- zbyt małe otwarcie organizacji i instytucji lokalnych na współdziałanie;
- zamykanie się aktywności organizacji seniorskich we własnym kręgu;
- trudności w angażowaniu grup nieaktywnych seniorów, a szczególnie mężczyzn;
- stereotypowe postrzeganie osób starszych jako schorowanych, niesprawnych, wymagających opieki (odbiorców usług, a nie kreatorów działań);
- dystans pokoleniowy, brak umiejętności komunikacji międzypokoleniowej;
- brak tradycji wolontariatu i niski prestiż zaangażowania społecznego;
- nienajlepszy stan zdrowia, brak nawyku aktywności, a w konsekwencji bierny styl życia seniorów;
- ekonomiczne bariery uczestnictwa w aktywności społecznej i kulturalnej oraz niewielka mobilność seniorów.

⁵⁰ Por. D. Kalita, K. Rawska, G. Staniszevska, *Uczestnictwo osób starszych w życiu społecznym*, w: *Strategie działania w starzejącym się społeczeństwie. Tezy i rekomendacje*, Warszawa 2012, s. 22-23.

⁵¹ M. Raław, M. Rosochacka-Gmitrzak, B. Tokarz-Kamińska, *Aktywność społeczna i kulturalna osób starszych*, w: *Strategie działania w starzejącym się społeczeństwie. Tezy i rekomendacje*, Warszawa 2012, s. 28-29.

4.6 Program operacyjny Osoby niepełnosprawne

Celem działań skierowanych na osoby niepełnosprawne jest, zgodnie z Konwencją ONZ, wolność człowieka, który z powodu uszkodzenia organizmu i spowodowanych tym ograniczeń aktywności nie może być zniewolony i pozbawiony możliwości wyborów, a przez to – wpływu na swoje życie. Ma on prawo korzystać z tego samego, co jest dostępne wszystkim innym obywatelom. Stan ten uzyskuje się na drodze znoszenia barier, racjonalnych przystosowań, odpowiednich do potrzeb osób z różnego rodzaju niepełnosprawnościami i potrzeb konkretnych osób oraz usług wspierających w sytuacjach, gdy osoba niepełnosprawna nie jest w stanie przezwyciężyć barier fizycznych, intelektualnych i społecznych własnymi siłami.⁵²

Działania skierowane do osób niepełnosprawnych mają zrealizować następujące cele:

Cel 1: Aktywizacja osób niepełnosprawnych

Cel 2: Rozwój usług opiekuńczych nad osobami niepełnosprawnymi

---

⁵² http://www.firr.org.pl/uploads/PUB/Czarna_ksiega_www.pdf DATA

Cel 1 : Aktywizacja osób niepełnosprawnych		Podmioty odpowiedzialne
Kierunek działań/zadania	<p>Pobudzenie aktywności osób niepełnosprawnych</p> <p>Działanie to będzie polegało na mobilizowaniu osób niepełnosprawnych do różnorodnej aktywności sportowej, zawodowej, artystycznej. W ramach tego kierunku realizowane będą m.in. następujące zadania:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Organizacja warsztatów i kursów: fotograficznych, plastycznych, teatralnych, z zakresu obsługi Internetu i innych 2. Organizacja imprez prezentujących prace osób niepełnosprawnych; celem tych imprez jest integracja społeczna i zwiększenie samooceny osób niepełnosprawnych <ul style="list-style-type: none"> • Konkursy na dzieła literackie • wernisaż i wystawa prac malarskich, rzeźbiarskich, fotograficznych itp. 3. Aktywizacja ruchowa osób niepełnosprawnych - zajęcia w nowo wybudowanej sali rehabilitacyjnej poprowadzonej przez odpowiednio przeszkoloną fizykoterapeutę odbywać się będą na basenie dwa razy w tygodniu w grupach 15-osobowych. Realizacja powyższych zadań będzie wymagała zatrudnienia fizykoterapeuty oraz trenera do zajęć w basenie. 4. Program kursów i warsztatów podnoszących wiedzę i kompetencje osób niepełnosprawnych – zajęcia z zakresu obsługi komputera, Internetu, organizacja cyklicznych spotkań i konsultacji ze specjalistami z ośrodków akademickich, doradztwo zawodowe i wsparcie psychologiczne, rozwój samodzielności i pobudzanie motywacji. 5. Stworzenie internetowej społeczności osób niepełnosprawnych z Kętrzyna – czyli stworzenie portalu umożliwiającego skupionym tam osobom niepełnosprawnym wymianę doświadczeń, nawiązywanie znajomości; będzie to również forma komunikacji pomiędzy osobami niepełnosprawnymi a instytucjami i organizacjami pozarządowymi oferującymi pomoc tym osobom; głównym celem tego zadania będzie zaspokojenie potrzeby przynależności, edukacji, komunikacji; 	<p>Warsztat Terapii Zajęciowej Instytucje rynku pracy, Kętrzyńskie Towarzystwo Amazonki i inne organizacje pozarządowe</p>
	<p>Stworzenie świetlicy – Klub Popołudniowy</p> <p>Działanie to będzie polegało na stworzeniu miejsca dla osób niepełnosprawnych, w którym mogłyby się spotykać w godzinach popołudniowych, nawiązywać znajomości i wzajemnie się wspierać.</p>	<p>Warsztat Terapii Zajęciowej</p>

Cel2 : Rozwój usług opiekuńczych nad osobami niepełnosprawnymi		Podmioty odpowiedzialne
Kierunek działań/zadania	<p>Budowa Centrum Rehabilitacji</p> <p>Zadanie zostało omówione w celu 4 skierowanym do dzieci i młodzieży</p>	MOSiR
	<p>Budowa Domu Samopomocy dla Osób Niepełnosprawnych</p> <p>Celem tego zadania jest zapewnienie całodobowej opieki i rehabilitacji osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie, które są w stanie samodzielnie egzystować we własnym środowisku. Dom będzie przystosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych, tzn. będzie posiadał windy, systemy alarmowo-przeciwpożarowe oraz system przyzywowo – alarmowy. Podstawowym zadaniem Domu będzie zapewnienie jak najlepszej opieki, wsparcia oraz poczucia komfortu życia mimo ograniczeń spowodowanych chorobami. Nowoczesny obiekt, profesjonalna opieka a także miła i przyjazna atmosfera sprawi, że dom będzie miejscem, w którym mieszkańcy nie będą czuli się osamotnieni i zagubieni.</p>	Warsztat Terapii Zajęciowej

4.7 Program operacyjny Osoby z uzależnieniami

Nadużywanie alkoholu jest często nie tylko podłożem problemów, z którymi boryka się grupa mieszkańców miasta, ale również zasadniczą przeszkodą w osiągnięciu trwałej poprawy ich sytuacji życiowej. Konsekwencje dotyczą nie tylko pijących, ale również ich najbliższe otoczenie, a zwłaszcza członków rodziny, utrudniając im, a czasem wręcz uniemożliwiając, realizację podstawowych potrzeb materialnych, psychologicznych i społecznych.

Działania skierowane do osób niepełnosprawnych mają zrealizować następujące cele:

Cel 1: Organizacja systemu wsparcia na rzecz osób z uzależnieniami i ich rodzin

Cel 2: Rozwój działalności profilaktycznej i edukacyjnej w zakresie uzależnień

Cel 1 : Organizacja systemu wsparcia na rzecz osób z uzależnieniami i ich rodzin		Podmioty odpowiedzialne
Kierunek działań/zadania	<p>Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i członków ich rodzin poprzez działania:</p> <p>- realizowane przez stałe formy pracy MKRPA w Kętrzynie, obejmujące m.in. warsztaty i treningi terapeutyczne dla osób uzależnionych, współuzależnionych oraz młodzieży, prowadzenie środowiskowych świetlic opiekuńczo – wychowawczych, terapeutycznych; organizacja wypoczynku letniego dla dzieci i młodzieży ze szczególnym uwzględnieniem rodzin patologicznych połączonego z profilaktyką, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie</p>	MOPS, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, organizacje pozarządowe, Poradnia Leczenia Uzależnień, Komenda Powiatowa Policji
Kierunek działań/zadania	<p>Pomoc psychospołeczna i prawna dla rodzin, w których występują problemy uzależnień, obejmująca m.in:</p> <ul style="list-style-type: none"> • prowadzenie działań wspierających dla osób z problemem alkoholowym i ich rodzin oraz osób doświadczających przemocy w rodzinie i sprawców przemocy; • prowadzenie specjalistycznego poradnictwa dla osób z problemem alkoholowym i ich rodzin oraz osób doświadczających przemocy w rodzinie; • prowadzenie specjalistycznych działań konsultacyjno - interwencyjnych dla osób z problemem alkoholowym i ich rodzin oraz osób doświadczających przemocy w rodzinie; 	MOPS, Miejska Komisja Rozwiązywania problemów Alkoholowych, organizacje pozarządowe, Poradnia Leczenia Uzależnień, Sąd Rejonowy w Kętrzynie, Komenda Powiatowa Policji

Cel 2: Rozwój działalności profilaktycznej i edukacyjnej w zakresie uzależnień		Podmioty odpowiedzialne
Kierunek działań/zadania	<p>Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień, w tym realizacja programów opiekuńczo-wychowawczych dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym, np. poprzez:</p> <p>akcje społeczne w mediach lokalnych, organizację happeningów, a także cyklicznych wykładów w szkołach mające na celu edukację i promowanie zdrowego stylu życia oraz profilaktykę alkoholową i narkotykową kierowaną w szczególności do dzieci i młodzieży, wydawania materiałów informacyjnych.</p>	Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, organizacje pozarządowe, Poradnia Leczenia Uzależnień, Komenda Powiatowa Policji
Kierunek działań/zadania	<p>Wspomaganie działań instytucji, stowarzyszeń oraz osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów alkoholowych i związanych z narkomanią</p> <ul style="list-style-type: none"> • wspieranie organizacji konkursów, spotkań, debat, konferencji i seminariów na temat umiejętności wychowawczych rodziców i nauczycieli oraz nowoczesnego przeciwdziałania zachowaniom ryzykownym, • wspieranie wydarzeń promujących alternatywy dla podejmowania zachowań ryzykownych i promujących zdrowy styl życia, • organizacji konkursów, wydarzeń integracyjnych i edukacyjnych oraz promujących zdrowy styl życia. 	Miejska Komisja Rozwiązywania problemów Alkoholowych, organizacje pozarządowe, Poradnia Leczenia Uzależnień, Komenda Powiatowa Policji

4.8 Program operacyjny Osoby bezdomne

Jednym z podstawowych problemów zidentyfikowanych dla osób bezdomnych są braki infrastrukturalne oraz dotyczące programów wsparcia dla osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością.

Działania skierowane do osób bezdomnych mają zrealizować następujące cele:

Cel 1 : Wzrost dostępności infrastruktury społecznej dla osób bezdomnych

Cel 2 : Wzrost dostępności infrastruktury społecznej dla osób bezdomnych

Cel 1 : Wzrost dostępności infrastruktury społecznej dla osób bezdomnych		Podmioty odpowiedzialne
Kierunek działań/zadania	<p>Rozwój budownictwa specjalnego, komunalnego i utworzenie mieszkań chronionych</p> <p>Budowa ok. 40 lokali mieszkalnych z przeznaczeniem dla rodzin z niewielkimi dochodami zagrożonych bezdomnością</p> <p>Utworzenie ok. 40 mieszkań chronionych dla osób w trudnej sytuacji życiowej: osób starszych, niepełnosprawnych, wymagających wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu.</p> <p>Zadanie wspólne dla wielu grup wrażliwych.</p>	Urząd Miejski
Kierunek działań/zadania	<p>Infrastruktura bezpośredniego wsparcia</p> <p>Budowa łaźni miejskiej przy ul. Dworcowej</p> <p>Budowa lub utworzenie noclegowni/ogrzewalni</p>	Urząd Miejski, organizacje pozarządowe

Cel 2 : Wzrost dostępności infrastruktury społecznej dla osób bezdomnych		Podmioty odpowiedzialne
Kierunek działań/zadania	<p>Utrzymanie pomocy osobom bezdomnym w oparciu o indywidualne programy wychodzenia z bezdomności</p> <p>Kontynuacja dotychczas realizowanych programów</p>	Urząd Miejski, MOPS, PCPR, organizacje pozarządowe
Kierunek działań/zadania	<p>Realizacja bezpośredniej pomocy osobom bezdomnym: uzyskanie miejsca w schronisku, zapewnienie posiłków, odzieży, przystługujących zasiłków, ubezpieczenia zdrowotnego, innych potrzeb.</p>	Urząd Miejski, MOPS, PCPR, organizacje pozarządowe
Kierunek działań/zadania	<p>Utworzenie programu oddłużeniowego dla osób zagrożonych bezdomnością</p> <p>Stworzenie nie osobom będącym w trudnej sytuacji materialnej możliwości na odpracowanie zaległości czynszowych i komunalnych, organizacja robót publicznych, prac społecznie użytecznych, pomoc w zamianie mieszkań, w uzyskaniu dodatku mieszkaniowego, pomoc w staraniach o wycofanie przez wierzyciela wniosku eksmisyjnego, umorzenie częściowe długów w zamian za udział w działaniach integracyjnych i korzystnych społecznie.</p>	Urząd Miejski Administratorzy budynków MOPS
Kierunek działań/zadania	<p>Rozwój form poradnictwa: obywatelskiego, wychowawczego, rodzinnego, zawodowego, psychologicznego, prawnego, medycznego, integracji ze środowiskiem.</p> <p>Realizacja programów dla osób zagrożonych bezdomnością i bezradnych w oparciu o indywidualnych trenerów samodzielności.</p>	Urząd Miejski, MOPS, PCPR, organizacje pozarządowe

4.9 Program operacyjny Osoby bezradne

W związku z tym, iż bezradność dotyczy najczęściej osób długoterminowo korzystających z pomocy społecznej i biernych społecznie, rozwiązanie problemów tej grupy zaproponowano poprzez pomoc doraźną oraz długoterminowe ograniczenie zjawiska szeroko rozumianej bezradności.

Działania skierowane do osób bezradnych mają zrealizować następujące cele:

Cel 1: Bezpośrednia, doraźna pomoc osobom bezradnym

Cel 2: Ograniczenie zjawiska bezradności

W związku z tym, że bezradność może dotyczyć kilku grup wrażliwych społecznie: bezrobotnych, dzieci i młodzież, rodziny, seniorów, osób niepełnosprawnych, bezdomnych i osób z uzależnieniami, niżej wymienione kierunki działań obejmują także częściowo pozostałe grupy.

Cel 1: Bezpośrednia, doraźna pomoc osobom bezradnym		Podmioty odpowiedzialne
Kierunek działań/zadania	<p>Bezpośrednia pomoc prawna, socjalna, medyczna i terapeutyczna</p> <p>Działanie będzie realizowane poprzez :</p> <ul style="list-style-type: none"> wsparcie w zakresie rozwiązywania konkretnych spraw życiowych w instytucjach samorządowych, organach państwowych, wsparcie medyczne i terapeutyczne związane z chorobami, stanami depresyjnymi, programy motywacyjne, pobudzające osoby bezrobotne do różnorodnych aktywności: prospołecznych, zawodowych. 	Urząd Miejski, MOPS, PCPR, organizacje pozarządowe
Kierunek działań/zadania	<p>Utworzenie punktu informacyjnego</p> <p>Celem tego zadania będzie stworzenie swoistego „centrum zarządzania” diagnozującego osoby bezradne, kierującego ich do stosownych instytucji i organów oraz udzielającego pomocy w celu rozwiązania problemów.</p>	Urząd Miejski, MOPS, organizacje pozarządowe

Cel 2: Ograniczenie zjawiska bezradności		Podmioty odpowiedzialne
Kierunek działań/zadania	<p>Szkolenia i warsztaty motywacyjne</p> <ul style="list-style-type: none"> Szkolenia dotyczące autoanalizy, nauka umiejętności diagnozowania własnych słabości i atutów, nazywania ich, eliminacji słabości za pomocą pozytywnych predyspozycji. Warsztaty dotyczące wzbudzania motywacji do życia, do działania, określanie wartości dla których warto żyć i być. Szkolenia i warsztaty silnie powiązane z możliwościami rozwoju zawodowego (edukacja, dokszałcenie, samodoskonalenie, doświadczenie zawodowe, umiejętność wyznaczania planów zawodowych). <p>Wdrożenie programu asystenta/trenera samodzielności dla osób bezradnych</p> <p>Realizacja programu wsparcia wychodzenia z bezradności przy czynnym udziale trenerów samodzielności – osób przeszkolonych do pracy z grupami bezradnymi: motywatorów, psychologów, pedagogów. Projekty trwające od kilku do kilkunastu miesięcy, w czasie których uczestnicy uzyskują wsparcie finansowe, psychologiczne, medyczne. Uczestnicy podejmują różną aktywność: zawodową, społeczną, rodzinną pod opieką trenera.</p> <p>Integracja ze środowiskiem</p> <p>Działania polegające na wciąganiu osób bezradnych lub zagrożonych bezradnością w szerokie działania integracyjne ze społecznością lokalną.</p>	Urząd Miejski, MOPS, PCPR, organizacje pozarządowe

5. Zagrożenia i bariery realizacji programu rozwoju usług społecznych

Wielość instytucji świadczących usługi społeczne stwarza problemy zarządcze, począwszy od opracowania spójnego pakietu usług społecznych dostosowanych do potrzeb lokalnych grup wrażliwych, a kończąc na trudnościach w zakresie współpracy i komunikacji pomiędzy tymi instytucjami. Niekiedy utrudniona współpraca w działaniach poszczególnych szczebli organizacyjnych pomocy społecznej może stać się przyczyną braku koordynacji i swoistego chaosu organizacyjnego. Powstaje on często w wyniku niejasnych zakresów kompetencji, a także w wyniku rozproszenia odpowiedzialności za realizację zadań pomocy społecznej.⁵³ Natomiast współpraca poszczególnych instytucji pomocy społecznej może zapewnić kompleksową i skuteczną pomoc grupom wrażliwym. Wiele projektów realizowanych w ramach współpracy z organizacjami pozarządowymi uznaje się za bardziej innowacyjne i skuteczniejsze. Bariery mogą więc również okazać się trudności w ukonstytuowaniu i utrwalaniu takiej współpracy pomiędzy podmiotami publicznymi i niepublicznymi oferującymi pomoc grupom wrażliwym.

Zagrożeniem w skutecznej pomocy osobom z grup wrażliwych może być również pogłębiające się zjawisko nadkonsumpcji pomocy społecznej, które może ograniczyć dostęp do świadczeń społecznych osobom potrzebującym. Zaplanowane w niniejszym programie działania poprawiające system zarządzania instytucjami pomocy społecznej mają na celu m.in. uszczelnienie tego systemu i większą kontrolę na wydatkowanych środkami finansowymi.

Poważnym zagrożeniem mogą być również ograniczone środki finansowe przeznaczone na realizację zadań z zakresu świadczenia usług społecznych oraz niesprzyjająca pomocy osobom z grup wrażliwych sytuacja ekonomiczno-gospodarcza regionu (niskie dochody mieszkańców, niski PKB), powodująca wzrost zapotrzebowania na świadczenia finansowe oraz pomoc placówek opieki stacjonarnej czy usługi opiekuńcze. Wzrost zapotrzebowania na pomoc społeczną może być również wynikiem niekorzystnych zjawisk społeczno-demograficznych. Obok z rosnącego udziału osób starszych w społeczeństwie, następuje zmiana modelu rodziny i rozluźnienie więzi rodzinnych, co skutkuje osłabieniem funkcji opiekuńczej rodziny.

---

⁵³ tryb dostępu: <http://projektrops.wzp.pl/download/index/biblioteka/11555> [data wejścia: 22.01.2014],